

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av självstyrelselagen för Åland

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att självstyrelselagen för Åland ändras. De viktigaste ändringsförslagen gäller landskapet Ålands medverkan i processen när beslut som fattas inom Europeiska unionen bereds nationellt och inom EU.

Bestämmelserna om landskapets deltagande i beslut som gäller Europeiska unionen skall enligt förslaget preciseras utifrån erfarenheterna efter att Finland blev medlem i EU. Förslagen avser att garantera att landskapets inflytande säkerställs i de frågor som enligt självstyrelselagen hör till landskapets behörighet. I lagförslaget betonas också riks- och landskapsmyndigheternas skyldigheter att samråda så att Finland i mån av möjlighet kan ha en enhetlig ståndpunkt. I situationer där landskapets och rikets ställningstaganden inte kan sammanjämkas, skall Finland på begäran av landskapet delge landskapets ståndpunkt i beredningen inom EU.

Också när det gäller genomförandet av beslut som fattats inom EU skall riket och landskapet samråda, t.ex. i situationer där de beslut som de fattar är beroende av varandra eller kan påverka varandra.

I propositionen ingår ytterligare ett förslag om att s.k. budgetlagar i undantagsfall skall kunna sättas i kraft genast när lagtinget har antagit dem.

I propositionen ingår också ändringar som avser att i lagtekniskt hänseende anpassa självstyrelselagen till grundlagen och annan ny lagstiftning.

Benämningen "Ålands landskapsstyrelse" ändras till "Ålands landskapsregering", eftersom landskapsförbunden har tagit i bruk benämningen landskapsstyrelse.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	3
1. Nuläge	3
2. Ändringsförslagen och vissa frågor som har övervägts under beredningen av lagförslaget	3
2.1. Benämningen "Ålands landskapsstyrelse"	3
2.2. Stiftande av landskapslagar och utfärdande av landskapsförordningar ..	4
Ikraftträdande och publicering av landskapslagar	4
Behovet att sätta vissa landskapslagar i kraft i skyndsam ordning	4
Lagstiftningskontrollen	5
Landskapsförordningar	5
2.3. Ärenden som gäller Europeiska unionen.....	6
Landskapets medverkan i beslutsprocessen.....	6
Landskapets ansvar för genomförandet av EG-rätten	7
2.4. Lagstiftningsordningen för ikraftträdande av fördrag	8
2.5. Besvärsvägen i förvaltningsärenden	9
2.6. Övriga ändringsförslag.....	9
3. Propositionens verkningar	9
4. Beredningen av propositionen	10
DETALJMOTIVERING.....	12
1. Lagförslaget.....	12
3 kap. Lagtinget och landskapsregeringen	12
9 kap. Internationella förpliktelser	16
9 a kap. Ärenden som gäller Europeiska unionen	16
11 kap. Ikraftträdelse- och övergångsstadganden	22
2. Närmare bestämmelser	22
3. Ikraftträdande.....	22
4. Lagstiftningsordning	22
LAGFÖRSLAGEN.....	23
om ändring av självstyrelselagen för Åland.....	23
BILAGA	30
PARALLELLTEXTER	30
om ändring av självstyrelselagen för Åland.....	30

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Den nu gällande självstyrelselagen för Åland (1144/1991) trädde i kraft den 1 januari 1993. Lagen har därefter ändrats tre gånger. Den första ändringen 1994 gjordes med tanke på Finlands inträde i Europeiska unionen. Då infördes bl.a. bestämmelser om landskapet Ålands medverkan i beredningen av ärenden som gäller EU.

Den andra ändringen 1996 möjliggjorde s.k. nettobudgetering för landskapet. Samtidigt gjordes en justering av kompetensfördelningen mellan riket och landskapet i frågor som gäller pensioner och läroavtal.

Den tredje ändringen år 2000 gjordes för att anpassa självstyrelselagen till Finlands nya grundlag, som trädde i kraft den 1 mars 2000. Ändringarna omfattade bestämmelserna om hur presidenten fattar beslut i ärenden som gäller landskapets självstyrelse, bestämmelserna om förfarandet vid godkännande av fördrag, bestämmelserna om ändring och förklaring av självstyrelselagen samt en bestämmelse om förklaring av grundlag.

Den nuvarande självstyrelselagen har i de flesta avseenden fungerat väl. Också de bestämmelser om beslutsfattande som gäller EU vilka infördes den 1 januari 1995 har i stort sett visat sig vara lyckade. Landskapets ställning i beslutsprocessen är dock inte i alla avseenden klar och från landskapets sida har det i olika sammanhang påtalats att möjligheterna för landskapet att påverka beslutsprocessen i ärenden som enligt självstyrelselagen hör till landskapets behörighet är otillräckliga. Landskapet har också fäst uppmärksamhet vid de problem som gäller behörighetsfördelningen i förvaltningsärenden i de situationer där beslut som fattats på EU-nivå skall verkställas nationellt. Landskapets behörighet enligt självstyrelselagen bör säkerställas också i de fall då det i medlemsstaten

får finnas endast en förvaltningsmyndighet som har hand om verkställigheten.

I samband med den nya grundlagen gjordes endast de ändringar av självstyrelselagen som då ansågs absolut nödvändiga, medan övriga behov att ändra lagen fick anstå. Nu när den nya grundlagen har trätt i kraft finns det skäl att i terminologiskt hänseende anpassa vissa bestämmelser i självstyrelselagen så att de i allmänhet motsvarar dem som används i grundlagen. Det finns också anledning att se över några grundläggande bestämmelser om utfärdande av landskapslagar och landskapsförordningar.

Utöver de ovan nämnda frågorna har det framkommit behov att av olika skäl ändra enskilda bestämmelser i självstyrelselagen.

2. Ändringsförslagen och vissa frågor som har övervägts under beredningen av lagförslaget

2.1. Benämningen "Ålands landskapsstyrelse"

Enligt 3 § 2 mom. självstyrelselagen ankommer landskapets allmänna styrelse och förvaltning på Ålands landskapsstyrelse och de myndigheter som lyder under den. Landskapsstyrelsen handhar i landskapet många av de uppgifter som i riket ankommer på statsrådet.

Landskapsförbunden har numera tagit i bruk benämningen landskapsstyrelse på sina förvaltande organ. Detta har medfört förväxlingar och medfört missuppfattningen att Ålands landskapsstyrelse skulle vara ett organ inom ett landskapsförbund. Det finns därför behov att införa en ny benämning. Det föreslås att benämningen skall bli "Ålands landskapsregering". För att förhindra förväxlingar med Finlands regering används den sammansatta benämningen landskapsreger-

ing.

Några motsvarigheter till ordet landskapsregering torde inte finnas på svenska. I Sverige finns inte några självstyrande organ som skulle motsvara Ålands landskapsstyrelse. På tyska finns benämningen "Landesregierung" för delstaternas regeringar. I språkligt hänseende kan det således vara motiverat att på svenska skapa en ny benämning, som beskriver landskapsregeringens funktion och som inte orsakar förväxling med landskapsförbundens organ. Den finska benämningen föreslås bli "maakunnan hallitus".

Självstyrelselagen innehåller inte någon bestämmelse om hur ledamöterna i landskapsstyrelsen skall tituleras i officiella sammanhang. En övergång till benämningen landskapsregering innebär dock inte att landskapsregeringens ledamöter officiellt skulle kallas ministrar, eftersom denna benämning enligt 60 § grundlagen är förbehållen medlemmarna av statsrådet.

2.2. Stiftande av landskapslagar och utfärdande av landskapsförordningar

Ikraftträdande och publicering av landskapslagar

Självstyrelselagen innehåller inte någon bestämmelse om publicering av landskapslagar. I propositionen föreslås därför att det införs en bestämmelse som anger att en landskapslag inte kan träda i kraft förrän den har publicerats. Bestämmelsen motsvarar vad som stadgas i landskapslagen om Ålands författningssamling (ÅFS 112/1993) och i grundlagen. Beträffande landskapslagarna bör självstyrelselagen anses vara den riktiga författningsnivån för denna reglering, som till sin natur är av konstitutionell art.

Behovet att sätta vissa landskapslagar i kraft i skyndsam ordning

Från landskapets sida har det ansetts viktigt och framställt önskemål om att vissa landskapslagar skulle kunna sättas i kraft redan innan presidenten har fattat beslut om veto-rätten. Behovet att påskynda ikraftträdandet gäller främst s.k. budgetlagar, men landskapsstyrelsen har ansett det viktigt att också

landskapslagar som stiftas för att genomföra gemenskapsrätt samt s.k. blankettlagar, dvs. lagar genom vilka landskapet sätter en rikslag i kraft i landskapet, skulle kunna träda i kraft så snart de har antagits.

I beredningen av propositionen har man som en tänkbar lösning prövat möjligheterna att helt och hållet frånga förhandskontrollen av landskapslagar. Om förhandskontrollen avskaffades, skulle följden dock bli att domstolarna måste pröva om landskapslagarna är förenliga med självstyrelselagen, dvs. om lagtinget har hållit sig inom ramen för sin lagstiftningsbehörighet enligt självstyrelselagen. Detta skulle i sin tur medföra en viss rättsosäkerhet — man skulle inte kunna lita på att en landskapslag faktiskt kommer att tillämpas. Följden skulle bli att landskapslagarnas status kunde bli lidande. I beredningen av propositionen har bedömningen därför blivit att förhandskontrollen bör kvarstå. På det sättet kan domstolar och andra myndigheter inte ifrågasätta landskapslagarnas giltighet annat än i det avseende som gäller grundlagskontrollen enligt 106 § grundlagen och som även gäller rikslagar.

För att påskynda ikraftträdandet av landskapslagar kan man vidta flera praktiska åtgärder. Landskapets lagberedning bör där det är möjligt anpassas till lagtingets arbets-schema, utlåtanden kan begäras i ett tidigare skede i beredningen och publiceringen i Ålands författningssamling kan påskyndas. I EG-rättsliga frågor har landskapsstyrelsen redan nu möjlighet att begära råd och anvisningar av riksmyndigheterna. Det betyder att landskapsstyrelsen också kan begära utlåtande av respektive ministerium om tolkningen av EG-rätten, även om dessa utlåtanden givetvis inte är bindande. Om utlåtande begärs i ett tidigare skede av processen, kan också ikraftträdandet påskyndas.

Dagens lagkontrollsystem medför dock i vissa fall så stora problem att det är skäl att ändra systemet så att det i undantagsfall skall vara möjligt att sätta i kraft en landskapslag omedelbart.

Landskapets budget för det kommande året görs upp varje höst och budgetförslaget överlämnas till lagtinget i början av november. Budgeten slutbehandlas av lagtinget i slutet av december. Ofta förekommer det att för-

slag till s.k. budgetlagar, dvs. förslag som hänför sig till anslag i budgeten, lämnas i samband med budgetförslaget. Dessa budgetlagar skall vanligtvis tillämpas från den 1 januari. Eftersom budgeten antas i slutet av december och budgetlagarna är beroende av hur budgeten slutligen utformas, leder lagkontrollsystemet till att budgetlagarna träder i kraft först någon gång under våren, men att de ändå genom övergångsbestämmelser tillämpas från den 1 januari på det sättet att de transaktioner som skulle ha vidtagits under tiden innan lagen trätt i kraft i stället vidtas i efterskott sedan lagen trätt i kraft. Systemet medför också att det ibland inte anses möjligt att använda landskapslagstiftning utan att man försöker vidta andra åtgärder för att undvika problemet.

Av de här ovan nämnda skälen föreslås det att det i undantagsfall skall vara möjligt att sätta i kraft en landskapslag redan innan presidenten har fattat beslut om vetorätten. För den händelse presidenten senare skulle utöva vetorätt helt eller delvis, skall landskapslagen upphöra att gälla och ett meddelande om detta skall införas i Ålands författningssamling. Detta skall dock inte medföra att rättsverkningarna under den mellanliggande tiden återgår. Om t.ex. sociala förmåner har beviljats, skall mottagaren få behålla dem och landskapet skall inte ha rätt att kräva tillbaka dem.

Lagstiftningskontrollen

Enligt 19 § 2 mom. självstyrelselagen kan republikens president, efter att ha inhämtat utlåtande av högsta domstolen, förordna att en landskapslag skall förfalla, om presidenten finner att lagtinget har överskridit sin lagstiftningsbehörighet eller att landskapslagen rör rikets inre eller yttre säkerhet. Självstyrelselagen anger inte uttryckligen om lagstiftningskontrollen även omfattar de fall då en landskapslag anses stå i strid med en bestämmelse i ett fördrag. Högsta domstolen har dock slagit fast att bestämmelser i fördrag, som gäller ärenden vilka enligt självstyrelselagen hör till lagtingets behörighetsområde, begränsar landskapets faktiska behörighet, om lagtinget har gett sitt bifall till att fördragsbestämmelserna träder i kraft i land-

skapet. På grund av att riket i folkrättsligt hänseende svarar för att fördraget följs även i landskapet, och enligt självstyrelselagen också i övrigt bestämmer om relationerna till utländska makter, får enligt högsta domstolen en fördragsförpliktelse inte brytas genom antagande av en landskapslag. Högsta domstolen har därför slagit fast att lagtinget kan anses överskrida sin behörighet, om lagtinget vidtar lagstiftningsåtgärder som strider mot ett fördrag som bringats i kraft i landskapet. Högsta domstolen har således funnit det stå i överensstämmelse med rådande rättsläge att republikens president bör inlägga veto i dylika situationer.

Rättssystemet inom EU bygger på att medlemsstaterna dels skall genomföra direktiv, dels se till att den nationella lagstiftningen uppfyller kraven i EG:s grundfördrag och förordningar. I landskapet Åland är den nationella lagstiftningsbehörigheten fördelad mellan landskapet och riket på det sätt som följer av självstyrelselagen. Landskapet skall därför för sin del se till att gemenskapsrätten blir riktigt genomförd.

Högsta domstolen har i sin utlåtandep Praxis ansett att republikens president bör utöva vetorätt för den händelse en landskapslag strider mot EG-rätten, t.ex. så att ett direktiv genomförs på ett oriktigt sätt. Däremot kan vetorätt inte utövas på den grunden att en landskapslag saknar sådana bestämmelser som skulle behövas för att genomföra ett direktiv.

I samband med beredningen av denna proposition utarbetades även mer detaljerade bestämmelser om grunderna för presidentens vetorätt när det gäller kontrollen av att landskapslagar uppfyller kraven i fördrag och i EG:s regelverk. Landskapsstyrelsen har dock framfört att den inte i detta skede önskar att bestämmelserna om lagstiftningskontrollen ändras på det sätt som planerades under beredningen.

Landskapsförordningar

Genom den nya grundlagen har bestämmelserna om grunderna för förordningsmakten helt och hållet ändrats. Enligt de nya kraven måste det finnas specificerade bemyndiganden i grundlagen eller i någon annan lag

för att förordningar skall kunna utfärdas. Dessutom begränsas förordningsmakten av en grundlagsbestämmelse, som föreskriver att bestämmelser som gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter eller som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag skall ges genom lag.

I propositionen föreslås att självstyrelselagens bestämmelse om landskapsförordningar ändras så att den motsvarar principerna i grundlagen. Genom förslaget betonas vikten av att man inte genom landskapsförordning utfärdar bestämmelser som hör till lagtingets kompetensområde. Självstyrelselagen bör anses vara rätt författningsnivå för en reglering av dessa frågor.

2.3. Ärenden som gäller Europeiska unionen

Landskapets medverkan i beslutsprocessen

När Finland blev medlem av Europeiska unionen, och Ålands lagting gav sitt bifall till att EG:s grundfördrag skulle tillämpas också i landskapet till den del de gäller frågor som enligt självstyrelselagen hör till landskapets behörighet, innebar detta delvis en övergång till övernationellt beslutsfattande, bl.a. genom att lagstiftningsbehörighet till vissa delar överfördes på EU:s institutioner.

EU:s struktur är sådan att medlemsstaternas regeringar och deras företrädare ingår i EU:s beslutande organ, fränsett Europaparlamentet. EU kommunicerar i allmänhet också enbart med regeringarna. När Finland anslöt sig till EU var det därför nödvändigt att finna en lösning för hur landskapet Åland kan delta i beslutsprocessen.

Lösningen gick ut på att landskapet skall få information om ärenden som är aktuella inom EU och att landskapet har rätt att ta del i behandlingen inom statsrådet när Finlands ställningstaganden i EU-frågor bereds. Landskapet har således representanter i statsrådets beredningssektioner och i kommittén för EU-ärenden och lantrådet har även rätt att delta i EU-ministerutskottet när frågor som är viktiga för Åland behandlas.

I praktiken har bestämmelserna fungerat rätt bra och många av de problem som har uppstått har blivit lösta genom praktiska åtgärder.

Det har dock varit oklart i vilken mån riksmyndigheterna skall beakta landskapets synpunkter och hur man skall gå till väga när landskapets och rikets intressen kolliderar. Det finns därför ett behov av att komplettera självstyrelselagen med något mer detaljerade bestämmelser om förfarandet.

Enligt förslaget skall 9 a kap. ändras helt och hållet. Syftet är att förbättra landskapets möjligheter att delta i beredningen av nationella ställningstaganden till beslut som fattas inom EU. Samtidigt föreslås lagtekniska förbättringar som syftar till att göra en tydligare skillnad mellan å ena sidan beredningen av beslut som skall fattas och å andra sidan genomförandet av beslut som redan har fattats inom EU.

En vägledande princip i förslaget är att landskapets inflytande i de ärenden som enligt självstyrelselagen hör till landskapets behörighet skall stärkas. När Finlands ställningstaganden i EU-frågor utformas skall statsrådet så långt som möjligt säkerställa att landskapets ståndpunkter blir beaktade. I första hand skall man i den nationella beredningen sträva efter att samordna landskapets och rikets ståndpunkter. Om det visar sig omöjligt att samordna ståndpunkterna, skall riket på begäran av landskapet också delge landskapets ståndpunkt när Finlands ställningstaganden presenteras i Europeiska unionens institutioner.

Vid beredningen av sådana beslut som skall fattas på EU-nivå som gäller tillämpningen av EG:s gemensamma politik på Åland, skall landskapsregeringen formulera innehållet till Finlands ställningstagande, om saken enligt självstyrelselagen skulle hör till landskapets behörighet. Detta motsvarar vad som redan nu föreskrivs i självstyrelselagen. Om det beslut som skall fattas på EU-nivå däremot gäller både landskapet och riket, skall Finlands ställningstagande jämkas så att både landskapets och rikets ståndpunkter beaktas. Om rikets och landskapets ståndpunkter går isär och de inte kan bevakas var för sig, skall de sammanjämkas innan det slutliga ställningstagandet utformas.

Självstyrelselagen innehåller inte några bestämmelser om landskapsstyrelsens möjligheter att delta i beredningen inom EU:s institutioner. Redan i motiven till nuvarande

59 b § hänvisas dock till att det är naturligt att landskapet deltar i Finlands delegation i EU vid behandlingen av Finlands ställningstaganden som landskapet har berett och som gäller tillämpningen av Europeiska gemenskapens gemensamma politik i landskapet. I propositionen ingår ett förslag genom vilket denna praxis befästs enligt vilken representanter för landskapet har kunnat delta i rådets arbetsgrupper och de s.k. kommittologikommittéerna. Den föreslagna bestämmelsen skall dock inte vara begränsad enbart till frågor som gäller tillämpning i landskapet av gemenskapens gemensamma politik.

I förslaget ingår också en bestämmelse om hur ställningstaganden i ärenden som gäller fördragsbrott skall beredas, om fördragsbrottet påstås bero på landskapets handlande eller underlåtelse. Bestämmelsen går ut på att landskapsregeringen tillsammans med riksmyndigheterna skall bereda Finlands ställningstaganden. Den gemensamma beredningen syftar till att fylla två funktioner: å ena sidan måste riket beakta att landskapet självt skall ansvara för genomförandet av EU-beslut på Åland och att landskapet därmed också bör få utforma försvaret för sina åtgärder eller underlåtelser, å andra sidan är det ett riksintresse att medlemsstaten Finland uppträder konsekvent i sin juridiska argumentation inom EU.

Landskapets ansvar för genomförandet av EG-rätten

I självstyrelselagen är utgångspunkten att medlemskapet i Europeiska unionen inte inverkar på behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket. I det föreslagna 59 b § 1 mom. konstateras denna fördelning uttryckligen. Således sköter landskapet genomförandet av gemenskapsrätten och EG:s gemensamma politik i landskapet till den del genomförandet kräver åtgärder som hör till landskapets behörighet.

En naturlig följd av behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket är att fördelningen av ansvar följer behörigheten.

Bristfälligt eller oriktigt genomförande av gemenskapsrätten liksom även t.ex. underlåtenhet och fel i förvaltningen eller kontrollen av gemenskapens medel kan medföra olika

slags ansvarssituationer. De tre vanligaste situationerna är följande:

1. Enligt artikel 228 i EG:s grundfördrag kan gemenskapernas domstol förelägga en medlemsstat att betala ett standardbelopp eller ett vite, om medlemsstaten har underlåtit att efterkomma en dom som domstolen tidigare (i ett förfarande enligt artikel 226) har givit, i vilken det har konstaterats att medlemsstaten har brutit mot sina förpliktelser som medlemsstat. Det kan t.ex. tänkas att gemenskapernas domstol i en dom har konstaterat att Finland inte har uppfyllt sina förpliktelser, eftersom något direktiv inte har genomförts på rätt sätt i landskapet. Genomförandet av direktivet skulle exempelvis förutsätta landskapslagstiftning, men landskapets lagstiftare har inte heller efter en fällande dom av EG-domstolen fattat beslut om behövlig lagstiftning. Domstolen skulle i en sådan situation förelägga Finland ett standardbelopp eller ett vite.

Enligt rådande skadeståndsrättslig lagstiftning och skadeståndsrättsliga principer är det klart att landskapet i en sådan situation skulle bli skadeståndsskyldigt gentemot riket för de kostnader som föranleds av standardbeloppet eller vitet. Eftersom föreläggande av standardbelopp eller viten alltid föregås av en dom av EG-domstolen, i vilken fördragsbrottet redan har konstaterats, kan en här åsyftad ansvarssituation dock inte uppstå som en överraskning för landskapsmyndigheterna. För att ansvar skall uppkomma krävs alltid att självstyrelsemyndigheterna inte ens efter en dom av EG-domstolen har vidtagit de åtgärder som gemenskapsrätten förutsätter. En dylik ansvarssituation kan därför anses vara ytterst osannolik i praktiken och landskapet kan självt förhindra att den uppkommer.

2. Ansvarssituationer kan uppstå också vid förvaltningen av gemenskapens medel. En medlemsstat kan bli tvungen att till kommissionen betala tillbaka t.ex. jordbruksstöd och strukturfondsmedel, till följd av att medlen har använts i strid med villkoren eller till följd av bristfällig förvaltning eller tillsyn. Om Finland blir betalningsskyldigt på grund av omständigheter som hänförs till landskapets ansvarsområde, skall landskapet svara för att pengarna betalas tillbaka till kommissionen, eller om riket redan har gjort det, att

betala ersättning till riket för sin egen andel av de pengar som redan betalats tillbaka till kommissionen. Detta är klart också utan uttrycklig nationell lagreglering.

3. Bristfälligt eller oriktigt genomförande av gemenskapsrätten kan även medföra skyldighet att betala ersättning till enskilda rättssubjekt för skada som de har orsakats av att gemenskapsrätten inte har följts. Sådan ersättningsskyldighet kan vid sidan av den nationella skadeståndsrätten även grunda sig på den gemenskapsrättsliga principen om medlemsstaternas skadeståndsansvar. Denna gemenskapsrättsliga rättsprincip har utvecklats i EG-domstolens rättspraxis. Betydelsefulla avgöranden med avseende på skadeståndsansvaret är bl.a. de förenade målen C—6/90 och C—9/90, Francovich och Bonifaci, år 1991 samt de förenade målen C—46/93 och C—48/93, Brasserie du Pêcheur och Factortame III, år 1996. Gemenskapsrättsligt skadeståndsansvar kan uppkomma till följd av brott mot såväl primärrätt som sekundärrätt. Brott mot gemenskapsrätten på ett sätt som medför skadeståndsansvar kan ske t.ex. genom att nationell lagstiftning som strider mot gemenskapsrätten stiftas eller förblir i kraft eller genom att förvaltningsbeslut fattas i strid med gemenskapsrätten. Även underlåtenhet att helt låta bli att genomföra ett direktiv i den nationella lagstiftningen samt oriktigt eller bristfälligt genomförande kan leda till att ansvar uppkommer.

I EG-domstolens rättspraxis förutsätts att *medlemsstaten* förvissas sig om att skada som orsakats enskilda ersätts oberoende av vilken enhet inom det allmänna som har brutit mot gemenskapsrätten. I målet C—302/97, Konle, av år 1999 framgår att gemenskapsrätten dock inte ålägger medlemsstaten att ändra kompetensfördelningen och ansvarsfördelningen mellan de offentliga organen inom staten [63] och att det i medlemsstater med federal struktur inte nödvändigtvis är förbundsstaten som skall säkerställa att skador ersätts [64]. Gemenskapsrätten förutsätter således inte att riket eller Finlands regering i första hand måste ansvara för skador som enskilda har lidit. Enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer har landskapet inom sitt behörighetsområde ansvar även för denna typs skadestånd gentemot enskilda. Det finns

således inte något absolut behov av uttryckliga nationella bestämmelser om fördelningen av ansvar mellan landskapet och riket.

Under beredningen av denna proposition föreslogs uttryckliga bestämmelser om landskapets ansvar i de ovan beskrivna situationerna. Landskapsstyrelsen var beredd att godta förslagen till ansvarsbestämmelser utom beträffande ansvaret för s.k. standardbelopp och viten. Landskapsstyrelsen har föreslagit en reglering som innebär att landskapets ansvar är begränsat i förhållande till dess bärighet, dvs. i förhållande till invånarantalet i landskapet. Eftersom Finland inte kan bestämma hur EG-domstolen bedömer ansvarsfrågan och regeringen anser att landskapet svarar fullt ut för de eventuella skador landskapet förorsakar, har de föreslagna ansvarsbestämmelserna inte tagits med i denna proposition. Frågan om ansvar för standardbelopp och viten är mer av principiell än av praktisk art, eftersom det alltid går att förhindra att beloppen döms ut. Frågan om ansvar gentemot enskilda är praktiskt sett viktigare, men juridiskt sett är det klart att riket och landskapet var för sig svarar för sina göranden och underlåtelser. Frågan om eventuell nedsättning på skälighetsgrund är alltid en prövningsfråga i enskilda fall.

Möjligheten att enligt 56 § självstyrelselagen begära utlåtande av Ålandsdelegationen kan utnyttjas också i det fall att landskapet och riket inte kommer överens om ansvarsfördelningen. Ett utlåtande kan vara behövt särskilt i sådana fall där ansvarets uppkomst förefaller ha berott på åtgärder eller försummelser som hör delvis till landskapet, delvis till rikets behörighet.

2.4. Lagstiftningsordningen för ikraftträdande av fördrag

Enligt 59 § självstyrelselagen träder en bestämmelse i ett internationellt fördrag som Finland ingår inte i kraft i landskapet Åland, om bestämmelsen hör till landskapets behörighet och lagtinget inte ger sitt bifall till ikraftträdandet i landskapet. Saken behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Om en bestämmelse i ett fördrag inte bara hör till landskapets behörighet utan dessutom står i strid med någon bestämmelse i självstyrelselagen,

måste lagförslaget om ikraftträdande av fördraget behandlas i s.k. inskränkt grundlagsordning och i lagtinget godkännas med kvalificerad majoritet. Detta krav finns för att självstyrelselagen inte skall kunna åsidosättas i enkel lagstiftningsordning.

Den i praktiken vanligaste orsaken till att kvalificerad lagstiftningsordning måste användas är att ett fördrag strider mot självstyrelselagens språkbestämmelser. I takt med ökat internationellt umgänge är det allt vanligare att myndigheterna kommunicerar på engelska eller något annat främmande språk. Eftersom man bör kunna utgå från att landskapsmyndigheterna också bör kunna göra det vid behov och då det inte är fråga om att göra intrång på skyddet för svenskans ställning på Åland föreslås det att lagförslag där dylika bestämmelser ingår skall kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning i riksdagen. Kravet på kvalificerad majoritet i lagtinget kvarstår dock, vilket medför en garanti för språkskyddet för Åland.

2.5. Besvärsvägen i förvaltningsärenden

Bestämmelserna i 25 och 26 § självstyrelselagen, som gäller förvaltningsrättskipning svarar inte till alla delar mot principerna i förvaltningsprocesslagen (586/1996) och den allmänna utvecklingen på förvaltningsrättskipningens område. I denna proposition föreslås vissa mindre justeringar.

Enligt gällande självstyrelselag får besvär över lagligheten av landskapsstyrelsens beslut anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. På den grunden skall också besvär över landskapsstyrelsens beslut i pensionsärenden anföras hos högsta förvaltningsdomstolen, fastän försäkringsdomstolen och inte högsta förvaltningsdomstolen är sista instans i pensionsärenden efter de reformer som genomfördes på 1990-talet. Det nuvarande systemet, att landskapsstyrelsens beslut i pensionsärenden i sista instans överklagas hos en annan besvärinstans än vad som är fallet när det gäller andra myndigheters liknande beslut är inte ändamålsenligt. Därför föreslås det att självstyrelselagen ändras så att också landskapsregeringens beslut i pensionsärenden överklagas hos försäkringsdomstolen.

Enligt 32 § självstyrelselagen kan, med

stöd av överenskommelseförordningar, förvaltningsuppgifter överföras från statliga myndigheter på landskapsmyndigheterna. När landskapsmyndigheternas beslut överklagas bestäms besvärsvägen enligt 25 § självstyrelselagen. Beslut av myndigheter under landskapsstyrelsen överklagas hos landskapsstyrelsen och landskapsstyrelsens beslut överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. Om en överenskommelse inte hade gjorts, skulle riksmyndighetens beslut i allmänhet enligt huvudregeln överklagas hos den behöriga förvaltningsdomstolen. Att en uppgift genom överenskommelseförordning överförs på en landskapsmyndighet medför således att landskapsstyrelsens rättskipningsuppgifter ökar och leder till att högsta förvaltningsdomstolen i dessa ärenden är enda domstolsinstans. Med hänsyn till rättsskyddssystemet är detta inte att föredra. Å andra sidan är det redan nu enligt 26 § självstyrelselagen möjligt att genom landskapslag anförtro Ålands förvaltningsdomstol rättskipningsuppgifter, som i sig enligt 25 § skulle höra till landskapsstyrelsen eller direkt till högsta förvaltningsdomstolen. Det föreslås att självstyrelselagen ändras så att beslut som landskapsmyndigheterna fattar med stöd av en överenskommelseförordning överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol och inte hos landskapsregeringen eller direkt hos högsta förvaltningsdomstolen.

2.6. Övriga ändringsförslag

I propositionen ingår också några andra ändringsförslag. De är främst av lagteknisk natur för att underlätta tillämpningen eller för att beakta ändringar som skett i annan lagstiftning.

3. Propositionens verkningar

Propositionen har inte några direkta administrativa eller ekonomiska verkningar frånsett de kostnader som landskapsstyrelsens namnbyte får för landskapsförvaltningen. Förslagen om förvaltningsrättskipningen innebär att vissa besvärärenden kan övergå från landskapsregeringen till Ålands förvaltningsdomstol. Antalet kan dock antas vara litet. Propositionen har inte heller några direk-

ta inverknings på miljön eller för medborgarnas rättsställning.

Förslagen om behandlingen av EU-ärenden syftar till att öka landskapets inflytande samt att förbättra samarbetet mellan riks- och landskapsmyndigheterna.

När landskapsregeringen deltar i den nationella beredningen av EU-ärenden och i EU:s organ svarar den själv för sina kostnader.

Möjligheten att sätta s.k. budgetlagar i kraft redan innan republikens president har fattat sitt beslut om vetorätten, innebär att det är lättare att använda landskapslagar som instrument även i de fall där det finns ont om tid. Eftersom det finns flera sätt att i praktiken förvisa sig om att lagtinget inte överskrider sin behörighet, är risken för att en landskapslag i efterhand förfaller mycket liten.

4. Beredningen av propositionen

Justitieministeriet tillsatte den 17 december 1997 en *arbetsgrupp* för att utreda behoven att ändra självstyrelselagen för Åland. I arbetsgruppen ingick företrädare för justitieministeriet, utrikesministeriet, finansministeriet, jord- och skogsbruksministeriet samt Ålands lagting och Ålands landskapsstyrelse. Arbetsgruppens uppdrag omfattade, inklusive en senare komplettering, 13 punkter. De viktigaste gällde landskapets deltagande i beredningen och handläggningen av EU-ärenden samt landskapets ansvar i EU-frågor, ikraftträdande av fördrag i landskapet och lagstiftningskontrollen. Arbetsgruppen skulle även utreda vilka ändringar i självstyrelselagen som den nya grundlagen medför. Angående detta överlämnade arbetsgruppen sommaren 1998 en *mellanrapport*, där det föreslogs ändringar av självstyrelselagen med anledning av den nya grundlagen. Ändringarna gjordes den 28 januari 2000 genom en ändring av självstyrelselagen för Åland.

Arbetsgruppens betänkande (Lagberedningsavdelningens publikation 3/1999) sändes på remiss till statsrådets kansli och ministerierna, republikens presidents kansli, justitiekanslersämbetet, högsta domstolen, försäkringsdomstolen, Ålands landskapsstyrelse, Ålandsdelegationen och länsstyrelsen på Åland.

Remissinstanserna ansåg i allmänhet att en översyn av självstyrelselagen behövs. De hade olika uppfattningar om arbetsgruppens förslag angående landskapets deltagande i beredningen i EU:s organ samt om kontakterna mellan landskapsstyrelsen och kommissionen. Å ena sidan vann förslagen understöd, å andra sidan ansågs förslagen obehövliga.

Arbetsgruppen föreslog att man i självstyrelselagen skulle ta in uttryckliga bestämmelser om ansvarsfördelningen mellan landskapet och riket i frågor som gäller genomförande av gemenskapsrätten. Remissinstanserna förordade en reglering av ansvarsfördelningen. Vissa detaljer i förslaget kritiserades emellertid. Förslaget ansågs också problematiskt till den del det hade gällt ansvar till följd av andra internationella förpliktelser än EG-rätten.

Arbetsgruppen föreslog att lagstiftningskontrollen skulle ändras så att republikens president inte i allmänhet skulle kontrollera om landskapslagar är förenliga med gemenskapsrätten och internationella förpliktelser. I en del av utlåtandena förordades förslaget, medan andra motsatte sig det.

Enligt arbetsgruppens förslag skulle landskapslagar av särskilda skäl kunna sättas i kraft redan innan lagstiftningskontrollen är klar. I vissa utlåtanden ansågs det vara ett rättssäkerhetsproblem att rättsverkningsarna av en lag som redan trätt i kraft skulle återgå, om lagen sedan förfaller till följd av lagstiftningskontrollen. Uppmärksamhet fästes också vid att förslaget skulle innebära en principiell ändring av republikens presidents ställning.

Med utgångspunkt i arbetsgruppens betänkande och utlåtandena om det utarbetades vid justitieministeriet i samarbete med landskapsstyrelsen ett *förslag till en regeringsproposition* om ändring av självstyrelselagen för Åland. Under denna beredning beaktades också den nya grundlagen. Arbetsgruppens lagförslag omarbetades i flera avseenden.

Propositionsutkastet sändes den 18 januari 2001 på remiss till statsrådets kansli och ministerierna, republikens presidents kansli, justitiekanslersämbetet, högsta domstolen, länsstyrelsen på Åland, Ålands landskapsstyrelse och Ålandsdelegationen. Justitiemini-

steriet har gjort ett finskspråkigt sammandrag av utlåtandena, av vilka de flesta var skrivna på svenska.

Ändringsförslagen förordades i de flesta utlåtandena och de ansågs behövliga eller klarläggande för rättsläget.

I propositionsutkastet hade grunderna för republikens presidents vetorätt i samband med lagstiftningskontrollen preciserats. Förslaget fick olika bemötanden. Ålands landskapsstyrelse bedömde att de praktiska effekterna av ändringsförslagen var svåra att bedöma och var inte beredd att förorda förslaget i den utformning det hade fått.

Enligt propositionsutkastet skulle det i vissa fall vara möjligt att sätta i kraft en landskapslag redan innan presidenten har fattat sitt beslut om vetorätten. Landskapsstyrelsen ansåg att ändringen behövs. Några andra remissinstanser påpekade att förslaget skulle förändra lagstiftningskontrollen och republikens presidents ställning inom den lagstiftande makten på ett principiellt betydande sätt. Uppmärksamhet fästes också vid att möjligheten att tillgripa ett påskyndat ikraftträdande borde begränsas i de i motiven nämnda situationer där ett snabbt ikraftträdande kan medföra problem.

Propositionsutkastet innehöll ett förslag till besvärsväg vid överklagande av beslut som en landskapsmyndighet fattat med stöd av en överenskommelseförordning. En särskild reglering av detta förordades.

Remissinstanserna hade olika uppfattningar om huruvida man på det föreslagna sättet borde komplettera självstyrelselagen med relativt detaljerade bestämmelser om landskapets ställning i beredningen av EU-ärenden och om verkställigheten i landskapet av beslut som fattats på EU-nivå, eller om saken

kunde bero vid nuvarande reglering och praxis som utformats eller utformas.

Enligt propositionsutkastet skulle landskapsregeringen på begäran i mån av möjlighet ges tillfälle att delta i beredningen inom Europeiska unionen. Landskapsstyrelsen konstaterade att landskapets rätt att delta bör bygga på landskapsstyrelsens behov. Den föreslagna utformningen innehöll enligt landskapsstyrelsen en risk för att dess representant inte tillåts delta i möten t.ex. med åberopande av utrymmesbrist oberoende av hur viktig saken är för landskapet. Några andra remissinstanser fäste också avseende vid utrymmesfrågan.

I propositionsutkastet fanns för tydlighetens skull uttryckliga bestämmelser om att landskapet är ansvarigt för de åtgärder som landskapsmyndigheterna vidtar eller borde vidta för ett riktigt genomförande av beslut som fattats inom Europeiska unionen. Landskapsstyrelsen ansåg det skäligt att landskapet bär ansvar till den del det har lagstiftningsbehörighet och påverkningsmöjligheter i beredningen. Landskapsstyrelsen ansåg emellertid att förslaget borde kompletteras så att om EG-domstolen förordnar att Finland skall betala standardbelopp eller vite med anledning av att landskapet försummat något, så borde landskapets ansvar bestämmas endast i förhållande till landskapets och inte till Finlands bärkraft, även i det fall att domstolen skulle räkna ut beloppet i förhållande till Finlands bärkraft.

Regeringens proposition har utarbetats på justitieministeriet utifrån remissyttrandena och diskussioner med landskapsstyrelsen, statsrådets kansli, utrikesministeriet och finansministeriet.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

3 §. *Landskapets organ.* Enligt förslaget skall benämningen Ålands landskapsstyrelse ändras till Ålands landskapsregering, på finska "maakunnan hallitus". Ändringen framgår av paragrafens 2 mom. För undvikande av förväxling med landets regering, bör den sammansatta benämningen landskapsregering alltid användas.

5 §. *Ålandsdelegationen.* I paragrafens andra mening finns hänvisningar till de bestämmelser i självstyrelselagen som gäller Ålandsdelegationens sammansättning och uppgifter samt kostnaderna för delegationen. Det föreslås att förteckningen över paragrafer kompletteras så att alla paragrafer där Ålandsdelegationen nämns framgår.

7 §. *Förvärv av hembygdsrätt på ansökan.* Benämningen landskapsstyrelsen ändras i 1 mom. till landskapsregeringen.

3 kap. Lagtinget och landskapsregeringen

Kapitelrubriken ändras så att benämningen landskapsstyrelsen ersätts med landskapsregeringen.

16 §. *Landskapsregeringen.* Benämningen landskapsstyrelsen ändras till landskapsregeringen. Som det konstaterades i den allmänna motiveringen innehåller självstyrelselagen inte någon bestämmelse om hur ledamöterna i den nuvarande landskapsstyrelsen tituleras officiellt. Att landskapsstyrelsens namn ändras till landskapsregeringen innebär inte att ledamöterna officiellt skulle tituleras minister, eftersom denna titel enligt 60 § grundlagen är förbehållen medlemmarna av statsrådet.

18 §. *Landskapets lagstiftningsbehörighet.* I punkt 1 ändras benämningen landskapsstyrelsen till landskapsregeringen.

20 §. *Ikraftträdande och publicering av landskapslagar.* Mom.1 motsvarar nuvarande 1 och 2 mom.

Enligt första och andra meningen i det föreslagna 2 mom. skall landskapslagarna utfärdas av landskapsregeringen. Om lagtinget inte har bestämt när en landskapslag träder i kraft skall landskapsregeringen bestämma tidpunkten. Detta motsvarar bestämmelserna i gällande 3 mom. Det bör alltså av praktiska skäl också framdeles vara möjligt för lagtinget att lämna tidpunkten för ikraftträdandet öppen t.ex. med tanke på situationer där man önskar att lagen skall träda i kraft så fort som möjligt efter att lagkontrollförfarandet är slutfört eller om lagen förutsätter omfattande förberedelser och det inte är möjligt att beräkna när de blir klara. I situationer där man redan när landskapslagen antas vet att ikraftträdandet sker efter att tidsfristen för lagstiftningskontrollen har löpt ut är det däremot naturligt att lagtinget bestämmer tidpunkten för ikraftträdandet.

Det är en allmän rättsprincip att en lag inte kan tillämpas förrän den har publicerats. I 79 § 3 mom. grundlagen ingår en bestämmelse om att en lag som inte har publicerats senast vid den tidpunkt som har bestämts för ikraftträdandet träder i kraft samma dag den publiceras. Denna grundlagsbestämmelse ersatte 20 § 3 mom. regeringsformen. Principen att en lag inte kan tillämpas förrän den har publicerats bör även anses gälla landskapslagar. I 4 § landskapslagen om Ålands författningssamling bestäms att en författning som inte publicerats senast vid den däri nämnda tidpunkten för ikraftträdandet träder i kraft samma dag den utges av trycket. Regleringen av denna fråga är till sin natur konstitutionell och ett omnämnande av detta föreslås därför ingå i paragrafens 2 mom.

Av de skäl som anförs i den allmänna motiveringen föreslås i 3 mom. att lagtinget skall

kunna bemyndiga landskapsregeringen att bestämma att en landskapslag skall träda i kraft redan innan republikens president har fattat sitt beslut om vetorätten. En förutsättning för detta är att ett anslag i landskapets budget förutsätter lagstiftning och att det finns särskilda skäl att lagen träder i kraft snabbt. Möjligheten att sätta i kraft en landskapslag innan presidenten har fattat sitt beslut om vetorätten skall kunna användas endast när det är fråga om s.k. budgetlagar, dvs. lagar som stiftas för verkställande av anslag i budgeten.

Möjligheten att sätta i kraft en landskapslag omedelbart skall kunna tillgripas endast i undantagsfall. Det normala är att landskapsregeringen och lagtinget skall försöka planera lagberedningen och budgetbehandlingen så att det finns tid för presidenten att fatta sitt beslut. Också när det finns ont om tid går det med praktiska åtgärder att påskynda förfarandet.

Det måste också finnas särskilda skäl för att frånga det normala förfarandet. Sådana särskilda skäl kan vara att brådskan beror på yttre omständigheter som landskapsregeringen och lagtinget inte kan påverka eller att det är synnerligen viktigt att en landskapslag kan sättas i kraft t.ex. vid årsskiftet. Bedömningen av frågan om särskilda skäl finns ankommer uteslutande på lagtinget. Det är inte meningen att Ålandsdelegationen, högsta domstolen eller republikens president i samband med lagstiftningskontrollen skall pröva, om särskilda skäl har varit för handen eller ej. Det finns givetvis ingenting som hindrar att de uttalar sin uppfattning i saken, men det är inte meningen att presidenten skall utöva vetorätt på den grund att en landskapslag har satts i kraft för tidigt utan att det har funnits särskilda skäl till detta.

Om det i något fall skulle inträffa att en landskapslag har satts i kraft innan presidenten har fattat sitt beslut och presidenten sedan utövar vetorätt helt eller delvis, skall landskapsregeringen enligt förslaget meddela att lagen upphör att gälla helt eller delvis. Meddelandet skall ske omedelbart och publiceras på samma sätt som gäller landskapslagar. Om en landskapslag helt eller delvis förfaller, skall rättsverkningarna under den tid lagen varit i kraft inte återgå. Det innebär t.ex.

att sociala förmåner som beviljats enskilda inte får återkrävas med återopande av att lagen förfaller.

För att det inte i praktiken skall uppstå situationer där en landskapslag som redan satts i kraft förfaller till följd av att presidenten utövar vetorätt, bör lagtinget noga överväga om det finns en risk för att presidenten utövar vetorätt och vilka följder detta kan tänkas få. Finns sådan risk, bör ikraftträdandet anstå tills presidenten har fattat sitt beslut. Landskapslagar som medför betydande rättsverkningar mellan enskilda bör i regel inte heller sättas i kraft innan presidenten har fattat sitt beslut. Likaså bör landskapsregeringen, om lagtinget har bemyndigat den att sätta i kraft en landskapslag genast, inte använda sig av bemyndigandet om Ålandsdelegationen har hunnit ge utlåtande och i sitt utlåtande ansett att lagtinget har överskridit sin lagstiftningsbehörighet.

21 §. *Landskapsförordningar*. Rätten att utfärda landskapsförordningar skall enligt förslaget fortfarande ankomma på landskapsregeringen och skall bygga på ett bemyndigande i landskapslag. De föreslagna ändringarna avser tillämpningsområdet för landskapsförordningar. Enligt 1 mom. skall landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande i landskapslag kunna utfärda landskapsförordningar om angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag skall dock utfärdas genom landskapslag. Utgångspunkten för förslaget är att regleringen av de materiella gränserna för rätten att utfärda förordningar skall förenhetligas med grundlagsbestämmelserna om förordningsmakten.

Den reform av rätten att utfärda förordningar och av delegeringen av lagstiftningsmakt som genomfördes när grundlagen stiftades avsåg att stärka riksdagens ställning som utövare av lagstiftningsmakt. Utgångspunkten var att rätten att uppställa allmänna rättsnormer skall tillkomma riksdagen, men att riksdagen inom vissa gränser skall kunna delegera lagstiftningsbehörighet till den som utfärdar förordningar. Avsikten var också att förstärka rättsstatsprinciperna genom att det

materiella området för de ärenden som skall regleras genom rättsnormer på lägre nivå än lag skall preciseras i lag.

Enligt 80 § 1 mom. grundlagen skall bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag utfärdas genom lag. Enligt motiveringen innebär paragrafen att ärenden av de angivna slagen hänföres till området för lag och den begränsar således dels riksdagens behörighet att delegera sin lagstiftningsmakt till myndigheter som utfärdar förordning, dels dessa myndigheters behörighet att utfärda bestämmelser om sådant som anges i begränsningsklausulen. Paragrafen ställer kravet att alla bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter måste utfärdas genom lag. Den som utfärdar förordning kan emellertid genom lag bemyndigas att utfärda närmare bestämmelser om detaljer som är av mindre betydelse för individens rättigheter och skyldigheter. En sådan fullmaktslag skall uppfylla de krav på exakthet och på noggrant avgränsade bestämmelser som grundlagsutskottet på senare tid förutsatt i sin utlåtandepraxis. I 80 § 1 mom. grundlagen avses med frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag bl.a. grundlagens bestämmelser om grundläggande rättigheter, beskattning och lagstiftningsordningen angående kommunernas uppgifter.

Enligt det föreliggande förslaget skall möjligheten att bemyndiga landskapsregeringen att utfärda landskapsförordningar begränsas genom en bestämmelse som i stort sett motsvarar den ovan beskrivna bestämmelsen i 80 § 1 mom. grundlagen. Begränsningen skall dock kompletteras så, att det inte heller skall vara möjligt att genom landskapsförordning utfärda bestämmelser i frågor som enligt självstyrelselagen hör till området för lag. Således skall det inte vara möjligt att genom landskapslag bemyndiga landskapsregeringen att genom landskapsförordning utfärda bestämmelser t.ex. om sådana begränsningar av näringsrätten som avses i 11 § självstyrelselagen eller om hur landskapsregeringen utses, eftersom 11 och 16 § självstyrelselagen föreskriver att dessa frågor skall regleras i landskapslag.

Enligt den föreslagna bestämmelsen skall

det fortfarande vara möjligt att med stöd av ett bemyndigande i landskapslag genom förordning utfärda bestämmelser även om landskapsförvaltningens organisation och verksamhet. På motsvarande sätt som enligt 119 § 2 mom. grundlagen skall bestämmelser om de allmänna grunderna för landskapsförvaltningens organ dock ingå i landskapslag, om organens uppgifter innefattar utövning av offentlig makt.

I 2 mom. ingår en bestämmelse om rätten att i vissa fall i landskapsförordning ta in riksbestämmelser. Momentet motsvarar det nuvarande.

22 §. *Lagtingets och landskapsregeringens initiativ*. I rubriken och i 2 mom. ändras benämningen landskapsstyrelsen till landskapsregeringen. Enligt det nu gällande 2 mom. kan landskapsstyrelsen göra framställning om att administrativa stadganden och bestämmelser för landskapet skall utfärdas i frågor som hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Enligt förslaget ersätts uttrycket "administrativa stadganden och bestämmelser" med "förordningar eller andra administrativa föreskrifter". Förslaget innebär ett förtydligande med beaktande av gängse terminologi som numera används, men betyder inte någon förändring i sak.

23 §. *Landskapets förvaltningsbehörighet*. I 3 och 4 punkten ändras benämningen landskapsstyrelsen till landskapsregeringen. I punkt 4 görs dessutom i den finska versionen en ändring som beror på att riksarkivets finska namn har ändrats.

25 §. *Förvaltningsrättskipningen*. Enligt förslaget skall paragrafens bestämmelser om de domstolar och andra myndigheter som handlägger förvaltningsrättskipning kompletteras i vissa avseenden. Terminologin ändras också eftersom länsrätterna i riket har ersatts av förvaltningsdomstolarna som är allmänna regionala domstolar i förvaltningsmål. I enlighet med forumbestämmelserna i förvaltningsprocesslagen är Ålands förvaltningsdomstol behörig förvaltningsdomstol i landskapet.

Enligt första meningen i 2 mom. skall huvudregeln fortfarande vara att landskapsregeringens beslut överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. I en ny andra mening föreslås dock tillägget att landskapsregeringens

beslut i pensionsärenden skall överklagas hos försäkringsdomstolen. Försäkringsdomstolen är numera också i övrigt högsta besvärinstans i ärenden som gäller såväl den privata som den offentliga sektorns pensioner.

I 3 mom. föreslås en ny bestämmelse om besvärsvägen i fall där en landskapsmyndighets beslut med stöd av en överenskommelseförordning överklagas. En landskapsmyndighets beslut som fattats med stöd av en överenskommelseförordning skall överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol. Den föreslagna bestämmelsen innebär ett undantag både från 1 mom., enligt vilket beslut av myndigheter under landskapsregeringen vanligen överklagas hos landskapsregeringen, och från 2 mom., enligt vilket landskapsregeringens beslut överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen. Beslut med stöd av en överenskommelseförordning skall överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol också för det fall att besvär över riksmyndighetens beslut inte skulle överklagas hos behörig förvaltningsdomstol till följd av specialbestämmelser om besvärsvägen eller till följd av att beslutanderätten hade ankommit på statsrådet eller ett ministerium.

27 §. *Rikets lagstiftningsbehörighet.* I paragrafens 4 punkt finns en bestämmelse om fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan landskapet och riket i ärenden som gäller förhållandet till utländska makter. Enligt den nuvarande lydelsen har riket lagstiftningsbehörighet i dessa frågor med beaktande av stadgandena i 9 kap. I nionde kapitlet finns bestämmelser om landskapets ställning i förhandlingar om och genomförande av fördrag.

Enligt förslaget skall till 4 punkten i den föreliggande paragrafen fogas en hänvisning till 9 a kap. angående ärenden som gäller Europeiska unionen. Riket skall således enligt förslaget ha lagstiftningsbehörighet i ärenden som gäller förhållandet till utländska makter med beaktande av bestämmelserna i 9 och 9 a kap. Genom förslaget förtydligas förhållandet mellan bestämmelserna i 9 a kap. och bestämmelsen i 27 § 4 punkten om behörigheten i förhållande till utländsk makt. Landskapet kan med stöd av bestämmelserna i 9 a kap. tänkas ha behörighet i sådana frågor som utan specialbestämmelserna i

9 a kap. kunde anses höra till rikets behörighet eftersom de gäller förhållandet till utländsk makt.

Enligt den föreslagna ändringen är det klart att landskapets behörighet enligt 9 a kap. gäller också dessa frågor, vilka annars kunde anses gälla förhållandet till utländska makter. Således är det t.ex. klart att landskapet kan lagstifta om rapportering till EU:s institutioner och om landskapsmyndigheter som skall genomföra rättsakter i frågor som enligt självstyrelselagen hör till landskapets behörighet. Landskapet kan också lagstifta i de frågor där EU enligt sin egen rättsordning möjliggör direkt relation till regioner. Förslaget innebär dock inte en ändring av att de formella relationerna till Europeiska unionens institutioner sköts via utrikesförvaltningen i alla de frågor där EU enbart förhandlar eller på annat sätt kommunicerar med medlemsstaten. Närmare bestämmelser om hur det materiella innehållet i nationella ställningstaganden utformas och om hur landskapets och rikets ståndpunkter i EU-frågor samordnas ingår i 9 a kap.

I 18, 28 och 40 punkten föreslås benämningen landskapsstyrelsen bli ersatt med landskapsregeringen.

30 §. *Behörighet och förfarande i förvaltningsärenden.* I punkterna 7, 8, 10 och 12—22 ändras benämningen landskapsstyrelsen till landskapsregeringen.

31 §. *Riksmyndigheternas skyldighet att bistå landskapsmyndigheterna.* Benämningen landskapsstyrelsen ändras till landskapsregeringen.

32 §. *Överenskommelseförordningar.* I 1 mom. ändras benämningen landskapsstyrelsen till landskapsregeringen.

33 §. *Inhämtande av landskapsregeringens utlåtande.* Benämningen landskapsstyrelsen ändras till landskapsregeringen.

42 §. *Statsanställdas språkkunskap.* Enligt den nuvarande lydelsen skall bestämmelser om den språkkunskap som krävs för statsanställda i landskapet utfärdas genom förordning med landskapsstyrelsens samtycke. I förslaget ändras benämningen landskapsstyrelsen till landskapsregeringen. Till följd av den nya grundlagen bör det dessutom anges vilket slags förordning som avses, dvs. att bestämmelserna utfärdas genom statsrådsför-

ordning.

51 §. *Särskilda bidrag*. Benämningen landskapsstyrelsen i 2 mom. ändras till landskapsregeringen.

56 §. *Ålandsdelegationens uppgifter*. Benämningen landskapsstyrelsen i 1 mom. ändras till landskapsregeringen.

9 kap. Internationella förpliktelser

Enligt förslaget ändras kapitelrubriken och kapitlets båda paragrafer. Paragraf 59, som gäller ikraftträdande av fördrag i landskapet, ändras i sak. Terminologin i kapitlet anpassas till terminologin i 8 kap. grundlagen.

58 §. *Förhandlingar om internationella förpliktelser*. Uttrycken i paragrafen har moderniserats. Uttrycken "fördrag med en främmande makt" och "internationella fördrag" ersätts med uttrycken "fördrag och andra internationella förpliktelser" samt "internationella förpliktelser". Dessa uttryck används också i 8 kap. grundlagen.

59 §. *Ikraftträdande av internationella förpliktelser*. Terminologin ändras och 1 och 2 mom. byter plats. Den enda ändringen i sak ingår i andra meningen i 2 mom. Ändringen avser lagstiftningsordningen i riksdagen när det är fråga om ikraftträdande av fördragsbestämmelser som står i strid med självstyrelselagens språkbestämmelser.

Enligt det föreslagna 2 mom. skall huvudregeln fortfarande vara att en fördragsbestämmelse som strider mot självstyrelselagen kan träda i kraft i landskapet endast om riksdagen stiftar en lag i s.k. inskränkt grundlagsordning och om lagtinget ger sitt bifall till lagen med en majoritet om minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Enligt förslaget behöver ett lagförslag om ikraftträdande av ett internationellt fördrag däremot inte längre behandlas i inskränkt grundlagsordning i riksdagen fastän en fördragsbestämmelse som skall sättas i kraft står i strid med självstyrelselagen på det sättet att det endast är fråga om det språk som landskapsmyndigheterna skall använda i kontakten med utlänningar eller utländska myndigheter. När ikraftträdandelagen behandlas i lagtinget skall dock fortfarande krävas att samtycke ges med ett beslut som omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Undanta-

get från huvudregeln skall således endast gälla behandlingsordningen i riksdagen. Ändringen påverkar inte heller skriftväxlings-språket mellan landskapsmyndigheterna och riksmyndigheterna, vilket regleras i 38 §, eftersom fördragen inte gäller sådana kontakter. Den föreslagna bestämmelsen har dessutom avgränsats till att uttryckligen gälla kontakten med utlänningar och utländska myndigheter.

Enligt förslaget byter 1 och 2 mom. plats. Således skall 1 mom. gälla de i praktiken vanligaste fallen där ett fördrag innehåller bestämmelser som hör till området för självstyrelsen. Paragrafens 2 mom. gäller de mer sällsynta fall då ett fördrag innehåller bestämmelser som står i strid med självstyrelselagen.

Ändringen av hänvisningen i 3 mom. beror på att 1 och 2 mom. byter plats.

9 a kap. Ärenden som gäller Europeiska unionen

Enligt förslaget skall 9 a kap. ändras helt och hållet. Kapitlet innehåller bestämmelser om ärenden som gäller Europeiska unionen. De nuvarande bestämmelserna hänför sig främst till landskapets ställning i den nationella beredningen av EU-ärenden. Nu föreslås endast smärre ändringar och preciseringar av innehållet i dessa bestämmelser. Utöver de tidigare bestämmelserna föreslås i kapitlet uttryckliga bestämmelser om fördelningen av behörighet mellan landskapet och riket i det nationella genomförandet av beslut som har fattats inom Europeiska unionen. I dispositionen har dessutom en tydligare åtskillnad gjorts mellan å ena sidan beredningen och å andra sidan genomförandet av EU-ärenden. Begreppsapparaten i kapitlet har anpassats till 8 kap. i den nya grundlagen. Den föreslagna ändringen av 27 § 4 punkten har också betydelse för regleringen i dess helhet.

I förslaget har den finskspråkiga rubriken för kapitlet förenklats så att den motsvarar rubriken i 96 § grundlagen.

59 a §. *Beredning av nationella ställningstaganden*. Paragrafen innehåller grundläggande bestämmelser om landskapets ställning i den nationella beredningen av EU-ärenden. I huvudsak motsvarar paragrafens innehåll

nuvarande 59 a och 59 b §. I paragrafens 1 och 2 mom. bestäms det sätt på vilket landskapet deltar i beredningen och i beslut om ställningstaganden som Finland framför i Europeiska unionen. I 3 mom. ingår bestämmelser om medel som syftar till att landskapets påverkningsmöjligheter enligt 1 mom. också förverkligas i praktiken.

Enligt 1 mom. har landskapsregeringen rätt att vid statsrådet delta i beredningen av Finlands ställningstaganden till beslut som fattas inom Europeiska unionen när det är fråga om beredning av ärenden i vilka behörigheten enligt självstyrelselagen skulle höra till landskapet, om inte beslutet skulle fattas inom Europeiska unionen, eller en fråga som på något annat sätt kan ha särskild betydelse för landskapet, fastän behörigheten enligt självstyrelselagen hör till riket. Förslaget motsvarar i sak bestämmelsen i nuvarande 59 a § 2 mom. Uttrycket "beslut som fattas inom Europeiska unionen" används också i 93 § 2 mom. grundlagen. Uttrycket omfattar i vid mening alla de ärenden och kategorier av ärenden som är föremål för beslutsfattande inom EU. Däremot föreslås i 59 c § separata bestämmelser om hur landskapet deltar i beredningen av Finlands ställningstaganden i s.k. fördragsbrotts- eller övervakningsärenden.

Syftet med den gemensamma beredningen är att i den nationella beredningen sammanjämka landskapets och rikets ståndpunkter så att Finland kan tala med en röst i Europeiska unionens institutioner. För att rikets och landskapets intressen effektivt skall kunna bevakas krävs i allmänhet att man först kan nå enighet på det nationella planet.

Den fördelning av lagstiftningsbehörighet mellan landskapet och riket som följer av självstyrelselagen har inte förändrats genom EU-medlemskapet. I de frågor där landskapets lagstiftningskompetens har övergått på EU är det därför rimligt att Finland, i de fall där ett sammanjämkat ställningstagande inte har uppnåtts, delger landskapets ståndpunkt, eftersom landskapet inte är direkt företrätt i EU:s institutioner. En bestämmelse om detta föreslås i andra meningen i 1 mom. Enligt den skall landskapets ståndpunkter delges i EU, om landskapsregeringen begär det och om saken gäller en fråga som enligt självsty-

relselagen hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Förslaget innebär att riket och landskapet i de ärenden som enligt självstyrelselagen hör till landskapets behörighet skall försöka nå ett gemensamt ställningstagande. Om detta inte är möjligt, t.ex. på grund av att förhållandena i landskapet anses kräva andra lösningar än i riket, skall Finlands representanter vara skyldiga att delge landskapets ståndpunkter. I dessa fall kommer Finlands ställningstagande således att innehålla t.ex. förslag till särskilda arrangemang eller övergångstider för landskapet. Det kan också vara fråga om att Finland delger landskapets åsikt i en lagstiftningsfråga. Det finns inget som hindrar att Finland för fram sin egen åsikt som medlemsstat men samtidigt uppger att landskapet har en annan uppfattning. Eftersom målet bör vara att Finland inte för fram olika ståndpunkter, föreslås det att avvikande ståndpunkter delges endast om landskapsregeringen uttryckligen begär det. Då kan landskaps- och riksmyndigheterna också tillsammans diskutera hur ståndpunkterna bäst kan presenteras.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om landskapsregeringens rätt att formulera innehållet i Finlands ställningstagande till den del det är fråga om ett ärende som enligt självstyrelselagen hör till landskapets behörighet och som gäller tillämpning av Europeiska gemenskapens gemensamma politik på Åland. Förslaget motsvarar i sak den nuvarande bestämmelsen i 59 b §. I praktiken skall landskapsregeringen således även framdeles bereda Finlands ställningstaganden till kommissionen angående t.ex. sådana planer som gäller strukturfondsprogram som skall tillämpas på Åland, om planerna till sitt innehåll hör till landskapets behörighet. Om något eget program inte uppgörs för landskapet, utan det är en del av ett mer omfattande program, skall landskapsregeringen bereda den del av programutkastet som hör till landskapets behörighet, dvs. formulera Finlands ställningstagande till denna del.

Enligt 3 mom. skall landskapsregeringen underrättas om beredningen i Europeiska unionen av de ärenden som avses i 1 mom. och landskapsregeringen skall ges tillfälle att delta också när dessa ärenden bereds inom

Europeiska unionen. Början av bestämmelsen, som gäller informationsplikten, motsvarar i sak bestämmelsen i nuvarande 59 a § 1 mom.

Slutleden av bestämmelsen hänför sig till den möjlighet som representanter för landskapet skall ges att, även när saken bereds inom Europeiska unionen, delta i beredningen av ärenden som enligt självstyrelselagen hör till landskapets behörighet. Den föreslagna bestämmelsen är ny i självstyrelselagen.

Enligt förslaget skall landskapsregeringen på begäran ges tillfälle att delta i Finlands delegations arbete när saken bereds. Det innebär att initiativet till att en representant för landskapet deltar i beredningen inom Europeiska unionen bör komma från landskapet. Även bedömningen av när det är förnuftigt och för landskapet viktigt att representanter för landskapet deltar skulle ankomma på landskapet. Riksmyndigheterna skall således inte vara skyldiga att särskilt höra sig för om landskapet önskar sända representanter till något möte. Riksmyndigheterna skall givetvis själva också kunna ta initiativet till att landskapet sänder en egen representant, om detta anses behövligt.

Möjligheten för landskapet att delta i beredningen inom Europeiska unionen kan i praktiken vara begränsad av skäl som beror på gemenskapsrätten eller EU:s arbetsrutiner. Landskapet skall dock inte kunna förvägras deltagande i de fall när saken enligt självstyrelselagen hör till landskapets behörighet och ett deltagande är möjligt enligt gemenskapsrätten och EU:s arbetssätt. Formerna för deltagandet i Finlands delegations arbete inklusive deltagande i EU:s beredande organ bestäms av riksmyndigheterna efter samråd med landskapsregeringen.

Inom beredningen i Europeiska unionen deltar landskapets representanter såsom en del av Finlands delegation. Landskapets representanter har således inte rätt till en fristående talerätt oberoende av Finlands ställningstaganden. Det finns inte något hinder för att landskapets representanter håller anföranden vid mötena med samtycke av ordföranden för Finlands delegation. T.ex. vid behandlingen av ställningstaganden som har formulerats av landskapsregeringen är det mycket naturligt att Finlands anföranden

hålls av landskapets representant.

Den föreslagna bestämmelsen gäller möjligheten att delta i beredningen inom Europeiska unionen och avser inte själva beslutsfattandet. Statsrådet bestämmer om sammansättningen av Finlands delegation och om hur landet företräds t.ex. på ministerrådets möten. Det finns inget som hindrar att t.ex. en ledamot av landskapsregeringen deltar i rådsmöten, men beslut om detta fattas av statsrådet.

Landskapsstyrelsen står själv för sina kostnader för deltaganden i möten på EU-nivå.

59 b §. *Genomförande av beslut som har fattats inom Europeiska unionen.* Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket när gemenskapsrätten och, mer allmänt, beslut fattade inom Europeiska unionen genomförs nationellt. Bestämmelserna är nya i självstyrelselagen. I lagen tas in den huvudregel som redan nu gäller, enligt vilken behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket består även vid genomförande av gemenskapsrätten. I paragrafen preciseras också hur behörigheten fördelas i vissa sådana fall där huvudregeln för behörighetsfördelningen inte kan följas. I paragrafförslaget ingår dessutom en bestämmelse om landskapsregeringens rätt att stå i kontakt med kommissionen i ärenden som gäller genomförande av beslut som har fattats inom Europeiska unionen. Begreppet "beslut som har fattats inom Europeiska unionen" skall i denna paragraf liksom även i 59 a § förstås i vid bemärkelse och i förening med begreppsapparaten i 8 kap. grundlagen.

I 1 mom. konstateras huvudprincipen, enligt vilken lagstiftnings- och förvaltningsbehörigheten är fördelad mellan landskapet och riket på det sätt som följer av självstyrelselagen, när det är fråga om åtgärder som i Finland vidtas med anledning av beslut som har fattats inom Europeiska unionen. Enligt förslaget skall således i självstyrelselagen skrivas in den princip som redan nu gäller, att medlemskapet i Europeiska unionen och att en del av lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet som avser landskapet utövas på EU-nivå, inte påverkar behörighetsfördelningen mellan landskapet och riket när gemenskapsrätt genomförs på nationell nivå.

I 2 mom. finns bestämmelser om behörighetsfördelningen i vissa specialfall. Enligt första meningen skall landskapsmyndigheterna och riksmyndigheterna samråda, om de åtgärder de kommer att vidta är beroende av varandra. Bestämmelsen avser situationer där behörigheten att genomföra gemenskapsrätten i landskapet ankommer på landskapet och i övriga delar av landet på riket, men där landskapets och rikets åtgärder för genomförandet måste anpassas till varandra. I dessa fall ställer gemenskapsrätten inte några hinder för att genomförandet sker separat å ena sidan i landskapet Åland och å andra sidan i övriga delar av Finland, förutsatt att verkställighetsåtgärderna anpassas till varandra på ett riktigt sätt. I dessa fall skall landskaps- och riksmyndigheterna enligt förslaget samråda och med hjälp av ömsesidiga kontakter försäkra sig om att åtgärderna går att anpassa till varandra. Om Finland t.ex. genom ett beslut på EU-nivå har tilldelas någon gemensam kvot och såväl riksmyndigheterna som landskapsmyndigheterna skall fatta beslut om utnyttjande av kvoten eller skall följa hur den fylls, skall myndigheterna i samråd se till att den gemensamma kvoten inte överskrids.

Bestämmelserna i andra, tredje och fjärde meningen i momentet hänför sig till situationer där det enligt gemenskapsrätten är möjligt att i medlemsstaten besluta om endast en förvaltningsåtgärd i syfte att verkställa ett sådant beslut vars verkställighet i landskapet enligt självstyrelselagen skulle ankomma på landskapet och i övriga delar av landet på en riksmyndighet. Enligt andra meningen i momentet skall riksmyndigheten ha beslutanderätt i ett sådant förvaltningsärende. I ett sådant fall skall man således avvika från huvudregeln i 1 mom., enligt vilken behörighetsfördelningen i självstyrelselagen skall iakttas, eftersom det till följd av gemenskapsrätten inte vore möjligt att följa denna behörighetsfördelning. Enligt tredje meningen i momentet skall landskapsmyndigheten dock ges möjlighet att påverka riksmyndighetens beslut i en sådan situation. Enligt förslaget skall riksmyndigheten innan den fattar beslut samråda med landskapsmyndigheten i syfte att uppnå samförstånd och landskapsmyndighetens ståndpunkter skall i mån av möjlighet beaktas.

Enligt fjärde meningen i momentet är det möjligt att av Ålandsdelegationen begära en rekommendation till avgörande, om landskapsmyndigheten och riksmyndigheten inte är överens om vilka åtgärder som riksmyndigheten bör vidta i dylika situationer. Enligt 56 § 1 mom. självstyrelselagen ger Ålandsdelegationen på begäran utlåtanden till statsrådet och dess ministerier samt till landskapsregeringen och domstolar. Den föreslagna bestämmelsen skall komplettera denna bestämmelse i det avseendet att även en sådan behörig riksmyndighet som inte nämns i 56 § 1 mom. och även andra landskapsmyndigheter än landskapsregeringen skall kunna begära utlåtande i dessa fall.

I paragrafens 3 mom. föreslås ett undantag från huvudregeln angående behörighetsfördelningen i situationer där medlemsstaten enligt gemenskapsrätten kan utse endast en förvaltningsmyndighet för att sköta vissa frågor i medlemsstaten, även om landskapet enligt den normala förvaltningsbehörigheten i ett sådant fall själv kan besluta om dess egna myndigheter. Enligt förslaget skall det i en sådan situation ankomma på riket att utse myndigheten. Den praktiska betydelsen av detta undantag begränsas dock av bestämmelsen i andra meningen i momentet. Enligt den skall en sålunda utsedd myndighet, när den fattar ett beslut som annars skulle höra till landskapets behörighet, fatta beslutet i enlighet med landskapsregeringens ståndpunkt. Det kan t.ex. hända att gemenskapsrätten förutsätter att beslut om beviljande av vissa förvaltningslov koncentreras till en enda därtill utsedd myndighet i varje medlemsstat. Om man antar att behörigheten att bevilja sådana lov enligt självstyrelselagens behörighetsfördelning skulle ankomma på landskapet och att riket har utsett en bestämd riksmyndighet att bevilja lov, skall denna riksmyndighet således också bevilja lov för landskapet fastän behörigheten enligt självstyrelselagen skulle ankomma på en landskapsmyndighet. Enligt de föreslagna bestämmelserna skall denna riksmyndighet dock innan den fattar beslut hålla kontakt med landskapsregeringen och den prövningsrätt som eventuellt finns när beslutet fattas skall utövas på ett sätt som framgår av landskapsregeringens ståndpunkt. Den riksmyndighet

som formellt fattar beslutet skall således följa landskapsregeringens ståndpunkt, om detta är juridiskt möjligt. Enbart faktum att myndighetens tillståndspolitik i landskapet är annorlunda än i övriga delar av landet skall inte kunna anses vara ett juridiskt hinder.

Den föreslagna bestämmelsen i 3 mom. skall inte hindra att man tillämpar möjligheten enligt 32 § att genom överenskommelseförfordning överföra de ovan avsedda nationella förvaltningsuppgifterna på en landskapsmyndighet.

Det är möjligt att en myndighet som utsetts enligt 3 mom. fattar beslut också i situationer som avses i andra meningen i 2 mom., dvs. i en situation där endast en åtgärd kan vidtas i medlemsstaten. När beslutet fattas skall då även bestämmelserna i 2 mom. iaktas.

I 4 mom. finns bestämmelser om kontakter mellan landskapsregeringen och kommissionen i frågor som hör till landskapets behörighet och som gäller verkställighet i landskapet av gemenskapsrätten och gemenskapens gemensamma politik i landskapet. Landskapsregeringen skall ha rätt att stå i kontakt med kommissionen i dessa ärenden. Bestämmelsen avser formella, officiella kontakter. Den skall inte påverka informella kontakter mellan landskapsmyndigheterna och kommissionen. Frågor som avses i bestämmelsen kan t.ex. vara anmälningar som gäller offentlig upphandling, anmälningar om s.k. statligt stöd till näringslivet och verkställighet av strukturfondsprogram i landskapet med tillhörande rapporteringsskyldigheter. Bestämmelsen skall också avse svar på sådana förfrågningar som kommissionen riktar till Finland och som gäller olika ärenden, t.ex. förfrågningar om innehållet i lagstiftningen eller om myndigheternas verksamhet inom landskapets behörighetsområden. Bestämmelsen skall däremot inte gälla kontakter med kommissionen i frågor där kommissionen har inlett ett förfarande mot Finland med anledning av fördragsbrott. Bestämmelserna om ställningstaganden som gäller fördragsbrottsförfarande finns i 59 c §.

Bestämmelsen i 4 mom. får också betydelse för tolkningen av 27 § 4 mom. Bestämmelsen kommer nämligen att avgränsa de frågor som faller under 27 § 4 mom. och hör till rikets behörighet på den grund att de an-

ses gälla Finlands förhållande till utländska makter. Det skall således inte på denna grund kunna anses strida mot behörighetsfördelningen enligt självstyrelselagen t.ex. att landskapsregeringen genom landskapslag utses till den myndighet som verkställer gemenskapsrätten och som skall tillställa kommissionen de rapporter som lagstiftningen i fråga förutsätter eller att landskapsregeringen t.ex. i egenskap av förvaltningsmyndighet för något strukturprogram tillställer kommissionen vissa rapporter som gemenskapsrätten förutsätter.

Enligt gemenskapsrätten skall i allmänhet uttryckligen medlemsstaten vanligen tillställa kommissionen olika slags upplysningar eller anmälningar (notifieringar). Då skall också landskapsregeringens upplysningar och anmälningar tillställas kommissionen i Finlands namn. Kontakten skall formellt ske via Finlands EU-representation. Den föreslagna bestämmelsen hindrar inte att kontakten till EU-representationen i vissa ärendekategorier sker med hjälp av statsrådets EU-sekretariat eller någon annan sådan enhet som centralt sköter också kontakterna mellan olika ministerier och kommissionen. Den föreslagna bestämmelsen innebär inte att det vore en allmän regel att landskapet först skall skicka sina anmälningar till den behöriga myndigheten i riket, vilken sedan skulle vidarebefordra dem. Om gemenskapsrätten dock förutsätter att medlemsstaten har utsett en enda myndighet, som skall sköta viss rapportering för hela medlemsstatens vidkommande, skall denna myndighet också sköta om att landskapets anmälningar eller rapporter tillställs kommissionen.

Enligt andra meningen i momentet skall landskapsregeringen och statsrådet närmare komma överens om hur statsrådet skall informeras om kontakter mellan landskapsregeringen och kommissionen. Särskild uppmärksamhet skall fästas vid att informationen fungerar när kontakterna till EU-representationen inte sköts genom förmedling av EU-sekretariatet eller någon annan enhet vid statsrådet. Överenskommelse om procedurerna kan t.ex. tas in i de anvisningar som gäller beredningen av EU-ärenden. Genom den föreslagna bestämmelsen betonas det att det är viktigt att riksmyndigheterna är med-

vetna om kontakterna mellan landskapet och kommissionen.

59 c §. *Ställningstaganden som gäller fördragsbrott.* I paragrafen finns bestämmelser om beredningen av Finlands ställningstaganden när det är fråga om fördragsbrott som gäller landskapet. Med fördragsbrott menas sådana ärenden och förfaranden som avses i artikel 226—228 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskaperna (och i motsvarande bestämmelser i de andra grundfördragen). Paragrafen innebär en nyhet i självstyrelselagen. Med avseende på de situationer som åsyftas här kompletterar den bestämmelserna i den föreslagna 59 a §, som på ett allmänt plan gäller landskapsregeringens deltagande i beredningen av Finlands nationella ställningstaganden. Avsikten är inte att genom den föreslagna paragrafen försöka ändra den praxis som redan har utformats i den nationella beredningen av fördragsbrottsfrågor.

Enligt förslaget skall landskapsregeringen tillsammans med riksmyndigheterna bereda innehållet i Finlands svar på ställningstaganden av kommissionen angående brister vid fullgörandet av medlemsstatens skyldigheter enligt Europeiska gemenskapernas grundfördrag till den del fullgörandet av skyldigheterna hör till landskapets behörighet. Denna del av paragrafen hänför sig till situationer där kommissionen med stöd av artikel 226.1 i grundfördraget har tillställt Finland en s.k. officiell anmärkning eller ett motiverat yttrande, där kommissionen har ansett att Finland inte har uppfyllt någon skyldighet och det enligt kompetensfördelningen mellan landskapet och riket skulle ankomma på landskapet att uppfylla den skyldighet som avses i kommissionens ställningstagande.

Enligt slutet av paragrafen skall landskapsregeringen och riksmyndigheterna i sådana ärenden tillsammans bereda de ställningstaganden som Finland framför vid Europeiska gemenskapernas domstol. Detta avser beredningen av de olika slags skrivelser, bemötanden och andra ställningstaganden som Finland presenterar vid domstolsbehandlingen.

Enligt förslaget skall landskapsregeringen och riksmyndigheterna tillsammans bereda Finlands svar och ställningstaganden i dylika fall. Finlands ställningstaganden skall bygga på gemensam beredning, där landskapets och

rikets synpunkter skall vägas mot varandra och vid behov sammanjämkas. Fastän Finlands regering i sista hand beslutar om innehållet i Finlands svar och ställningstaganden i fördragsbrottsärenden som gäller landskapet, skall man när svar och ställningstaganden bereds fästa särskild uppmärksamhet även vid landskapets rätt att försvara sig. T.ex. i en situation där kommissionen anser att landskapslagstiftningen strider mot gemenskapsrätten, bör det av Finlands ställningstaganden i allmänhet framgå på vilken grund landskapsregeringen anser att landskapslagen är förenlig med gemenskapsrätten, även om riksmyndigheterna har samma uppfattning som kommissionen angående tolkningen av gemenskapsrätten.

59 d §. *Europeiska gemenskapens regionkommitté.* Paragrafen motsvarar den nu gällande 59 c §. Den enda ändring som har gjorts är att benämningen landskapsstyrelsen har ändrats till landskapsregeringen.

60 §. *Lagenligheten av landskapsförordningar samt behörighetskonflikter.* I paragrafens 2 mom. ändras benämningen landskapsstyrelsen till landskapsregeringen.

60 b §. *Tjänsteåtal.* Enligt förslaget skall åtal mot lantrådet och landskapsregeringens ledamöter för tjänstebrott också framdeles väckas vid Åbo hovrätt. Däremot skall det inte längre finnas några särbestämmelser om åtalsforum beträffande föredragande vid landskapsregeringen eller andra tjänstemän vid landskapsförvaltningen. Det innebär att åtal mot föredragande vid landskapsregeringen och mot andra tjänstemän inom landskapsförvaltningen skall väckas vid den underrätt som är behörig att behandla åtal för tjänstebrott.

Enligt gällande 76 § skall vad som i den äldre självstyrelselagen stadgas om tjänsteåtal mot lantrådet, ledamöter och föredragande vid landskapsstyrelsen samt andra tjänstemän vid landskapsförvaltningen gälla till dess annorlunda stadgas genom förordning. Enligt 41 § i 1951 års självstyrelselag för Åland (670/1951) skall tjänsteåtal mot lantrådet samt mot ledamot av och föredragande vid landskapsstyrelsen handläggas av Åbo hovrätt. Enligt andra meningen i paragrafen skall andra innehavare av tjänst eller befattning vid landskapsförvaltningen åtalas för

brott i tjänsten vid behörig underrätt, om inte något annat stadgas särskilt.

I motiven till den nu gällande 76 § hänvisas till 41 § i den förra självstyrelselagen och det konstateras att avsikten är att paragrafen tills vidare skall kvarstå. I motiven hänvisas dock till att man i tjänstemannalagstiftningen allt mer har gått in för att endast i fråga om de högsta tjänsterna föreskriva ett speciellt forum vid tjänstebrott och att det vore motiverat att åtal för tjänstebrott skulle väckas vid underrätten också när det är fråga om föredragande inom landskapsförvaltningen. Eftersom statstjänstemän i motsvarande ställning på den tiden åtalades för tjänstebrott vid hovrätten, ansågs det dock motiverat att låta det gällande systemet bestå tills vidare. I motiven konstaterades dock, att om det sker en allmän förändring på denna punkt i lagstiftningen vore det likväl ändamålsenligt att även se över stadgandet för de landskapsanställdas del. För att detta skulle kunna ske utan att självstyrelselagen behöver ändras utformades 76 § så, att ändringen skulle kunna göras genom en riksförordning.

Det föreslås nu att hänvisningen i den gällande 76 § ersätts med en bestämmelse som direkt anger forum för tjänsteåtal mot lantrådet och ledamöter av landskapsregeringen. Den nya bestämmelsen, som avses bli bestående, kan inte tas in i 76 §, eftersom den finns bland ikraftträdelse- och övergångsstadgandena i 11 kap. Det föreslås därför att den nya bestämmelsen tas in som en ny 60 b § i 10 kap. under rubriken särskilda stadganden.

Den föreslagna paragrafen ger inte längre möjlighet att genom förordning föreskriva något annat. Efter de föreslagna ändringarna kommer forum för åtal mot landskapsregeringens tjänstemän att motsvara forum för åtal mot de högsta statstjänstemännen. Om det i framtiden skulle bli aktuellt att ändra forum för tjänsteåtal mot lantrådet och ledamöter av landskapsregeringen, kan det inte anses

lämpligt att saken skulle regleras genom förordning.

61 §. *Statens mark och byggnader*. Benämningen landskapsstyrelsen i 3 mom. ersätts med benämningen landskapsregeringen.

11 kap. **Ikraftträdelse- och övergångsstadganden**

72 §. *Hembygdsrätt*. Benämningen landskapsstyrelsen i 1 mom. ersätts med benämningen landskapsregeringen.

76 §. *Tjänsteåtal*. Det föreslås att paragrafen upphävs. Enligt förslaget skall en ny bestämmelse om forum för tjänsteåtal mot lantrådet och ledamöter av landskapsregeringen tas in i en ny 60 b §.

2. **Närmare bestämmelser**

Lagförslaget medför inte något direkt behov att utfärda närmare bestämmelser.

3. **Ikraftträdande**

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfast.

4. **Lagstiftningsordning**

Enligt 69 § 1 mom. självstyrelselagen kan självstyrelselagen inte ändras annat än genom överensstämmande beslut av riksdagen och lagtinget. Besluten skall i riksdagen fattas i den ordning som gäller vid ändring av grundlag, dvs. på det sätt som 73 § grundlagen föreskriver, och i lagtinget med en majoritet om minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslagen***1.****Lag****om ändring av självstyrelselagen för Åland**

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som 73 § grundlagen föreskriver, och Ålands lagtings beslut, tillkommet på det sätt som 69 § 1 mom. självstyrelselagen för Åland av den 16 augusti 1991 (1144/1991) föreskriver,

upphävs i självstyrelselagen för Åland av den 16 augusti 1991 (1144/1991) 76 §, ändras 3 § 2 mom., 5 §, 7 § 1 mom., rubriken för 3 kap., 16 §, 18 § 1 punkten, 20—22 §, 23 § 3 och 4 punkten, 25 §, 27 § 4, 18, 28 och 40 punkten, 30 § 7, 8, 10 och 12—22 punkten, 31 §, 32 § 1 mom., 33 §, 42 § 1 mom., 51 § 2 mom., 56 § 1 mom., 9 och 9 a kap., 60 § 2 mom., 61 § 3 mom. och 72 § 1 mom., av dessa lagrum 9 kap. jämte ändringar och 9 a kap. sådant det lyder i lag 1556/1994, samt fogas till lagen en ny 60 b § som följer:

3 §

ringen.

Landskapets organ

3 kap.

Landskapets allmänna styrelse och förvaltning ankommer på Ålands landskapsregering och de myndigheter som lyder under den.

Lagtinget och landskapsregeringen

16 §

5 §

*Landskapsregeringen**Ålandsdelegationen*

Ålandsdelegationen är ett för landskapet och riket gemensamt organ. Bestämmelser om delegationens sammansättning och uppgifter samt om kostnaderna för den finns i 19, 32, 55—57 och 59 b §.

Landskapsregeringen utses på det sätt som föreskrivs i landskapslag.

18 §

Landskapets lagstiftningsbehörighet

7 §

Förvärv av hembygdsrätt på ansökan

Landskapet har lagstiftningsbehörighet i fråga om

Hembygdsrätt beviljas av landskapsrege-

1) lagtingets organisation och uppgifter samt val av lagtingets ledamöter; landskaps-

regeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar,

20 §

Ikraftträdande och publicering av landskapslagar

När republikens president har förordnat att en l

andskapslag skall förfalla eller har beslutat att inte inlägga veto, skall landskapsregeringen underrättas om detta. Gäller presidentens veto endast en viss del av en landskapslag, skall landskapsregeringen på det sätt som anges i landskapslag avgöra om landskapslagen skall träda i kraft till övriga delar eller om den skall förfalla i sin helhet.

Landskapslagarna publiceras av landskapsregeringen. En landskapslag träder i kraft den dag lagtinget har bestämt. Har tidpunkten inte angetts i landskapslagen, skall landskapsregeringen bestämma den. Har en landskapslag inte publicerats senast vid den tidpunkt som har bestämts för ikraftträdandet, träder den i kraft samma dag den publiceras.

Förutsätter ett anslag i landskapets budget att en landskapslag stiftas och finns det särskilda skäl för att landskapslagen skall träda i kraft snabbt, kan lagtinget bemyndiga landskapsregeringen att bestämma att lagen helt eller delvis skall träda i kraft redan innan republikens president har fattat beslut om utövande av vetorätt. Om presidenten därefter förordnar att landskapslagen helt eller delvis skall förfalla, skall landskapsregeringen genast, i den ordning som gäller publicering av landskapslagar, meddela att lagen eller en del av den upphör att gälla räknat från den dag då meddelandet publicerades.

21 §

Landskapsförordningar

Landskapsregeringen kan med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda landskapsförordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom land-

skapslag skall dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag.

Vad som i 19 § 3 mom. sägs om landskapslagar gäller på motsvarande sätt landskapsförordningar.

22 §

Lagtingets och landskapsregeringens initiativ

Lagtinget kan väcka initiativ i frågor som hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Initiativet föreläggs riksdagen genom regeringens försorg.

Landskapsregeringen kan i frågor som avses i 1 mom. göra framställning om att förordningar och administrativa föreskrifter för landskapet skall utfärdas.

23 §

Landskapets förvaltningsbehörighet

Förvaltningen i angelägenheter som har hänförs till landskapets lagstiftningsbehörighet ankommer på självstyrelsemyndigheterna med iakttagande av

3) att landskapsregeringen skall begära utlåtande av behöriga riksmyndigheter innan en åtgärd som gäller en fast fornlämning vidtas,

4) att landskapsregeringen skall begära utlåtande av riksarkivet innan beslut fattas om utgallring av handlingar ur landskapsmyndigheternas eller de kommunala och kyrkliga myndigheternas arkiv i landskapet.

25 §

Förvaltningsrättsskipningen

Besvär över beslut i förvaltningsangelägenheter som har fattats av myndigheter under landskapsregeringen och som inte gäller

skatt eller avgift, anföras hos landskapsregeringen. Beslut av kommunala myndigheter överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol, om inte beslutet enligt rikslag skall överklagas hos någon annan myndighet. I landskapslag kan dock bestämmas att beslut av en kommunal myndighet i ärenden som hör till landskapets behörighet överklagas hos landskapsregeringen.

Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. Besvär över beslut som landskapsstyrelsen fattat i pensionsärenden anföras dock hos försäkringsdomstolen. I landskapsregeringens beslut i utnämningsärenden får ändring inte sökas genom besvär.

Med avvikelse från vad som sägs i 1 och 2 mom. skall besvär över beslut som en landskapsmyndighet har fattat med stöd av en överenskommelseförordning överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

27 §

Rikets lagstiftningsbehörighet

Riket har lagstiftningsbehörighet i fråga om

4) förhållandet till utländska makter med beaktande av bestämmelserna i 9 och 9 a kap.

18) kärnkraft, dock så att byggande, innehav och användning av anläggningar för utvinning av kärnkraft eller hantering eller förvaring av material i anslutning härtill får ske i landskapet endast med landskapsregeringens samtycke,

28) befolkningsskyddet, dock så att beslut om förflyttning av i landskapet bosatta personer till en ort utanför landskapet kan fattas endast med landskapsregeringens samtycke,

40) televäsendet, dock så att tillstånd att utöva televerksamhet i landskapet får beviljas av en riksmyndighet endast med landskapsregeringens samtycke,

30 §

Behörighet och förfarande i förvaltningsärenden

Förvaltningen i angelägenheter som faller inom rikets lagstiftningsbehörighet ankommer på riksmyndigheterna med iakttagande av följande:

7) beviljande av tillstånd för utlänningar eller utländska sammanslutningar att äga och besitta fast egendom i landskapet eller att idka näring där ankommer på landskapsregeringen, som innan ett sådant ärende avgörs skall inhämta utlåtande av behörig riksmyndighet,

8) de uppgifter som enligt lagstiftningen om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos människor och husdjur och lagstiftningen om förebyggande av införsel till landet av växtförstörare samt lagstiftningen om framtällning och användning av gifter ankommer på en riksmyndighet skall i landskapet skötas av landskapsregeringen eller av någon annan i landskapslag bestämd myndighet,

10) de uppgifter som i riket ankommer på konsumentklagonämnden handhas i landskapet av en särskild av landskapsregeringen tillsatt nämnd,

12) nya farleder för handelssjöfarten kan inrättas i landskapet endast med landskapsregeringens samtycke med beaktande av vad som bestäms i 62 §,

13) i ärenden som gäller tillstånd att med utländska fartyg idka handelssjöfart i landskapet eller mellan landskapet och det övriga Finland, skall samråd äga rum med landskapsregeringen,

14) vid handläggningen av frågor om fartbegränsningar för handelsfartyg i farleder inom landskapet samt i andra frågor om sjötrafiken som har särskild betydelse för landskapet, skall riksmyndigheterna samråda med landskapsregeringen,

15) frågor som gäller rätt att idka intern lufttrafik i landskapet ankommer på landskapsregeringen, dock så, att utlåtande av riksmyndigheterna skall inhämtas,

16) när en riksmyndighet handlägger sådana frågor rörande lufttrafiken som har särskild betydelse för landskapet, skall samråd äga rum med landskapsregeringen,

17) arkivalier härrörande från statsmyndigheter som är verksamma i landskapet får föras bort från landskapet endast efter samråd med landskapsregeringen,

18) beslut av Finlands Bank som kan väntas få särskild betydelse för landskapets näringsliv eller sysselsättningen i landskapet skall om möjligt fattas först efter samråd med landskapsregeringen,

19) landskapsregeringen har rätt att jämte statsrådet vara företräd vid förhandlingar med producenternas centralorganisationer om inkomsten för lantbrukare och fiskare och om styrningen av lantbruksproduktionen och fiskerinäringen,

20) innan beslut fattas om sådana ändringar i importskyddet för lantbruks- och fiskeriprodukter som särskilt kan beröra lantbruksproduktionen och fiskerinäringen i landskapet, skall landskapsregeringen höras,

21) utlåtande av landskapsregeringen skall inhämtas innan tillstånd beviljas till utövande av tillståndspliktig näring, om beviljandet ankommer på en riksmyndighet,

22) innan beslut fattas om indragning av en inrättning eller ett fast arbetsställe vid statens lokalförvaltning i landskapet skall landskapsregeringen höras,

31 §

Riksmyndigheternas skyldighet att bistå landskapsmyndigheterna

Riksmyndigheterna är skyldiga att inom gränserna för sin allmänna behörighet på begäran av landskapsregeringen bistå landskapsmyndigheterna vid skötseln av uppgifter som hör till självstyrelsen.

32 §

Överenskommelseförordningar

Genom förordning och med landskapsre-

geringens samtycke kan uppgifter som hör till riksförvaltningen för viss tid eller tills vidare överföras på en landskapsmyndighet eller uppgifter som hör till landskapsförvaltningen överföras på en riksmyndighet (*överenskommelseförordning*).

33 §

Inhämtande av landskapsregeringens utlåtande

Innan republikens president, statsrådet, ett ministerium eller någon annan myndighet utfärdar föreskrifter som uteslutande gäller landskapet eller som annars har särskild betydelse för landskapet, skall landskapsregeringens utlåtande i saken inhämtas.

42 §

Statsanställdas språkkunskap

Bestämmelser om den språkkunskap som krävs för statsanställda i landskapet utfärdas med landskapsregeringens samtycke genom förordning av statsrådet.

51 §

Särskilda bidrag

Framställning om bidrag skall göras av landskapsregeringen senast under året efter det kalenderår till vilket utgifterna hänför sig. Ärendet skall om möjligt avgöras inom sex månader efter framställningen.

56 §

Ålandsdelegationens uppgifter

Delegationen ger på begäran utlåtanden till statsrådet och ministerierna samt till landskapsregeringen och domstolar.

9 kap.

Internationella förpliktelser

58 §

Förhandlingar om internationella förpliktelser

Landskapsregeringen kan hos behörig myndighet göra framställning om förhandlingar om fördrag och andra internationella förpliktelser.

Landskapsregeringen skall underrättas om förhandlingar angående fördrag och andra internationella förpliktelser i fråga om angelägenheter som faller inom landskapets behörighet. Gäller sådana förhandlingar angelägenheter som annars kan ha särskild betydelse för landskapet, skall landskapsregeringen underrättas, om detta lämpligen kan ske. Landskapsregeringen skall, om särskilda skäl finns, ges tillfälle att delta i förhandlingar som avses här.

59 §

Ikraftträdande av internationella förpliktelser

Om ett fördrag eller någon annan internationell förpliktelse som Finland ingår innehåller en bestämmelse i en fråga som enligt denna lag faller inom landskapets behörighet, träder bestämmelsen i kraft i landskapet endast om lagtinget ger sitt bifall till den författning genom vilken bestämmelsen sätts i kraft.

Står bestämmelsen i strid med denna lag, träder den i kraft i landskapet endast om lagtinget ger sitt bifall med ett beslut som fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna och lagförslaget om ikraftträdande av förpliktelsen antas av riksdagen i den ordning 95 § 2 mom. grundlagen anger för lagförslag om ikraftträdande av en internationell förpliktelse som gäller grundlagen. Gäller bestämmelsen endast det språk på vilket landskapsmyndigheterna skall stå i förbindelse med utlännningar eller utländska myndigheter, behandlas lagförslaget dock i vanlig lagstift-

ningsordning i riksdagen.

Lagtinget kan bemyndiga landskapsregeringen att ge bifall som avses i 1 mom.

9 a kap.

Ärenden som gäller Europeiska unionen

59 a §

Beredning av nationella ställningstaganden

Landskapsregeringen har rätt att delta i beredningen vid statsrådet av Finlands ställningstaganden till beslut som fattas inom Europeiska unionen, om beslutanderätten annars enligt denna lag skulle höra till landskapets behörighet eller om saken på något annat sätt kan ha särskild betydelse för landskapet. För den händelse landskapets och rikets ståndpunkter i frågor som enligt denna lag hör till landskapets behörighet inte kan samordnas, skall landskapets ståndpunkt på begäran av landskapsregeringen delges när Finlands ställningstaganden presenteras i Europeiska unionens institutioner.

Om det beslut som skall fattas inom Europeiska unionen helt eller delvis gäller tillämpning av Europeiska gemenskapens gemensamma politik på Åland, formulerar landskapsregeringen innehållet i Finlands ställningstagande till den del saken enligt denna lag annars skulle höra till landskapets behörighet.

Landskapsregeringen skall underrättas om beredningen inom Europeiska unionen av de ärenden som avses i 1 mom. Landskapsregeringen skall också på begäran ges tillfälle att delta i Finlands delegations arbete när frågor som enligt denna lag hör till landskapets behörighet bereds inom Europeiska unionen.

59 b §

Genomförande av beslut som har fattats inom Europeiska unionen

När åtgärder vidtas i Finland med anledning av beslut som har fattats inom Europeiska unionen är lagstiftnings- och förvalt-

ningsbehörigheten fördelad mellan landskapet och riket på det sätt som följer av denna lag.

Landskapsmyndigheterna och riksmyndigheterna skall samråda, om de åtgärder de kommer att vidta är beroende av varandra. Om endast en åtgärd kan vidtas i medlemsstaten i ett ärende där både landskapet och riket har förvaltningsbehörighet enligt denna lag, fattas beslutet om åtgärden av riksmyndigheten. Beslutet skall fattas efter samråd med landskapsmyndigheten så att samförstånd eftersträvas och landskapsmyndighetens ståndpunkter så långt som möjligt blir beaktade. Är landskapsmyndigheten och riksmyndigheten inte överens om vilka åtgärder som bör vidtas i en fråga som avses i detta moment, kan en rekommendation till avgörande begäras av Ålandsdelegationen.

Får medlemsstaterna enligt gemenskapsrätten i något fall där både landskapet och riket har behörighet utse endast en förvaltningsmyndighet, utser riket denna myndighet. När denna myndighet fattar ett beslut som annars skulle höra till landskapets behörighet, skall beslutet fattas i enlighet med landskapsregeringens ståndpunkt.

Landskapsregeringen har rätt att stå i kontakt med Europeiska gemenskapernas kommission i ärenden som hör till landskapets behörighet och som gäller verkställighet i landskapet av beslut som har fattats inom Europeiska unionen. Landskapsregeringen och statsrådet kommer närmare överens om hur statsrådet skall informeras om sådana kontakter.

59 c §

Ställningstaganden som gäller fördragsbrott

Landskapsregeringen bereder tillsammans med riksmyndigheterna innehållet i Finlands svar på ställningstaganden av Europeiska gemenskapernas kommission angående brister vid fullgörandet av medlemsstatens skyldigheter till den del fullgörandet hör till landskapets behörighet samt Finlands ställningstaganden som i ett sådant ärende framförs vid Europeiska gemenskapernas domstol.

59 d §

Europeiska gemenskapens regionkommitté

Till en av Finlands representanter i Europeiska gemenskapens regionkommitté skall föreslås en kandidat som landskapsregeringen utser.

60 §

Lagenligheten av landskapsförordningar samt behörighetskonflikter

Uppstår meningsskiljaktighet angående en landskaps- eller riksmyndighets behörighet att vidta en viss förvaltningsåtgärd, avgörs frågan på framställning av landskapsregeringen eller riksmyndigheten av högsta domstolen, sedan utlåtande har inhämtats av myndigheten i fråga och Ålandsdelegationen.

60 b §

Tjänsteåtal

Åtal mot lantrådet och ledamöter av landskapsregeringen för tjänstefel väcks vid Åbo hovrätt.

61 §

Statens mark och byggnader

Om tillhandahållande av mark enligt 1 mom. och om övertagande av mark och annan egendom enligt 2 mom. skall respektive ministerium och landskapsregeringen överenskomma.

72 §

Hembygdsrätt

Den som när denna lag träder i kraft har sitt egentliga bo och hemvist i landskapet har rätt att på ansökan hos landskapsregeringen er-

hålla hembygdsrätt i enlighet med den äldre 200 .
lagens bestämmelser därom.

Denna lag träder i kraft den _____
Vad som i andra lagar och författningar
sägs om Ålands landskapsstyrelse skall efter
ikraftträdandet avse Ålands landskapsreger-
ing.

Helsingfors den 14 mars 2002

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister Johannes Koskinen

1.

Lag**om ändring av självstyrelselagen för Åland**

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som 73 § grundlagen föreskriver, och Ålands lagtings beslut, tillkommet på det sätt som 69 § 1 mom. självstyrelselagen för Åland av den 16 augusti 1991 (1144/1991) föreskriver,

upphävs i självstyrelselagen för Åland av den 16 augusti 1991 (1144/1991) 76 §,
ändras 3 § 2 mom., 5 §, 7 § 1 mom., rubriken för 3 kap., 16 §, 18 § 1 punkten, 20—22 §, 23 § 3 och 4 punkten, 25 §, 27 § 4, 18, 28 och 40 punkten, 30 § 7, 8, 10 och 12—22 punkten, 31 §, 32 § 1 mom., 33 §, 42 § 1 mom., 51 § 2 mom., 56 § 1 mom., 9 och 9 a kap., 60 § 2 mom., 61 § 3 mom. och 72 § 1 mom.,

av dessa lagrum 9 kap. jämte ändringar och 9 a kap. sådant det lyder i lag 1556/1994, samt *fogas* till lagen en ny 60 b § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Landskapets organ

Landskapets allmänna styrelse och förvaltning ankommer på Ålands landskapsstyrelse och de myndigheter som lyder under den.

Landskapets allmänna styrelse och förvaltning ankommer på Ålands *landskapsregering* och de myndigheter som lyder under den.

5 §

Ålandsdelegationen

Ålandsdelegationen är ett för landskapet och riket gemensamt organ. Om delegationens sammansättning och uppgifter samt om kostnaderna för den stadgas i 55—57 §§.

5 §

Ålandsdelegationen

Ålandsdelegationen är ett för landskapet och riket gemensamt organ. *Bestämmelser* om delegationens sammansättning och uppgifter samt om kostnaderna för den *finns* i 19, 32, 55—57 och 59 b §.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

Förvärv av hembygdsrätt på ansökan

Hembygdsrätt beviljas av landskapsstyrelsen.

3 kap.

Lagtinget och landskapsstyrelsen

16 §

Landskapsstyrelsen

Landskapsstyrelsen utses på det sätt som stadgas i landskapslag.

18 §

Landskapets lagstiftningsbehörighet

Landskapet har lagstiftningsbehörighet i fråga om

1) lagtingets organisation och uppgifter samt val av lagtingets ledamöter; landskapsstyrelsen och under denna lydande myndigheter och inrättningar,

20 §

Ikraftträdande av landskapslagar

När republikens president har förordnat att en landskapslag skall förfalla eller har beslutat att inte inlägga veto, skall landskapsstyrelsen underrättas om detta.

Gäller presidentens veto endast en viss del av en landskapslag, skall landskapsstyrelsen på det sätt som anges i landskapslag avgöra om landskapslagen skall träda i kraft till övri-

7 §

Förvärv av hembygdsrätt på ansökan

Hembygdsrätt beviljas av *landskapsregeringen*.

3 kap.

Lagtinget och *landskapsregeringen*

16 §

Landskapsregeringen

Landskapsregeringen utses på det sätt som föreskrivs i landskapslag.

18 §

Landskapets lagstiftningsbehörighet

Landskapet har lagstiftningsbehörighet i fråga om

1) lagtingets organisation och uppgifter samt val av lagtingets ledamöter; *landskapsregeringen* och under denna lydande myndigheter och inrättningar,

20 §

Ikraftträdande och publicering av landskapslagar

När republikens president har förordnat att en landskapslag skall förfalla eller har beslutat att inte inlägga veto, skall *landskapsregeringen* underrättas om detta. Gäller presidentens veto endast en viss del av en landskapslag, skall *landskapsregeringen* på det sätt som anges i landskapslag avgöra om landskapslagen skall träda i kraft till övriga delar eller om den skall förfalla i sin helhet.

Landskapslagarna publiceras av *landskapsregeringen*. En landskapslag träder i kraft den dag lagtinget har bestämt. Har tidpunkten inte angetts i landskapslagen, skall

ga delar eller om den skall förfalla i sin helhet.

Landskapslagarna utfärdas av landskapsstyrelsen. Har lagtinget inte bestämt när en landskapslag träder i kraft, skall landskapsstyrelsen fatta beslut om detta.

21 §

Landskapsförordningar

Landskapsstyrelsen kan, då bemyndigande har givits i landskapslag, genom landskapsförordning stadga om landskapsförvaltningens organisation och verksamhet, om verkställighet och tillämpning av lag samt om andra angelägenheter som hör till landskapets behörighetsområde.

Vad som i 19 § 3 mom. stadgas om landskapslagar gäller på motsvarande sätt landskapsförordningar.

22 §

Lagtingets och landskapsstyrelsens initiativ

Lagtinget kan väcka initiativ i frågor som hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Initiativet föreläggs riksdagen genom regeringens försorg.

Landskapsstyrelsen kan i frågor som avses i 1 mom. göra framställning om att administrativa stadganden och bestämmelser för landskapet skall utfärdas.

landskapsregeringen bestämma den. Har en landskapslag inte publicerats senast vid den tidpunkt som har bestämts för ikraftträdandet, träder den i kraft samma dag den publicerades.

Förutsätter ett anslag i landskapets budget att en landskapslag stiftas och finns det särskilda skäl för att landskapslagen skall träda i kraft snabbt, kan lagtinget bemyndiga landskapsregeringen att bestämma att lagen helt eller delvis skall träda i kraft redan innan republikens president har fattat beslut om utövande av vetorätt. Om presidenten därefter förordnar att landskapslagen helt eller delvis skall förfalla, skall landskapsstyrelsen genast, i den ordning som gäller publicering av landskapslagar, meddela att lagen eller en del av den upphör att gälla räknat från den dag då meddelandet publicerades.

21 §

Landskapsförordningar

Landskapsregeringen kan med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda landskapsförordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom landskapslag skall dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen eller självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag.

Vad som i 19 § 3 mom. sägs om landskapslagar gäller på motsvarande sätt landskapsförordningar.

22 §

*Lagtingets och **landskapsregeringens** initiativ*

Lagtinget kan väcka initiativ i frågor som hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Initiativet föreläggs riksdagen genom regeringens försorg.

*Landskapsregeringen kan i frågor som avses i 1 mom. göra framställning om att **förordningar eller andra administrativa föreskrifter** för landskapet skall utfärdas.*

23 §

Landskapets förvaltningsbehörighet

Förvaltningen i angelägenheter som har hänförs till landskapets lagstiftningsbehörighet ankommer på självstyrelsemyndigheterna med iakttagande av

3) att landskapsstyrelsen skall begära utlå-
tande av behöriga riksmyndigheter innan en
åtgärd som gäller en fast fornlämning vidtas,

4) att landskapsstyrelsen skall begära utlå-
tande av riksarkivet innan beslut fattas om ut-
gallring av handlingar ur landskapsmyndighe-
ternas eller de kommunala och kyrkliga myn-
digheternas arkiv i landskapet.

25 §

Förvaltningsrättskipningen

Besvär över beslut i förvaltningsangelägenheter som har fattats av myndigheter under landskapsstyrelsen och som inte gäller skatt eller avgift, anförs hos landskapsstyrelsen. Beslut av kommunala myndigheter överklagas hos länsrätten, om inte beslutet enligt rikslag skall överklagas hos någon annan myndighet. I landskapslag kan dock bestämmas att beslut av en kommunal myndighet i ärenden som hör till landskapets behörighet överklagas hos landskapsstyrelsen.

Besvär över lagligheten av landskapsstyrelsens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. I landskapsstyrelsens beslut i utnämningsärenden får ändring inte sökas genom besvär.

3) att *landskapsregeringen* skall begära utlå-
tande av behöriga riksmyndigheter innan en
åtgärd som gäller en fast fornlämning vidtas,

4) att *landskapsregeringen* skall begära utlå-
tande av riksarkivet innan beslut fattas om ut-
gallring av handlingar ur landskapsmyndig-
heternas eller de kommunala och kyrkliga
myndigheternas arkiv i landskapet.

25 §

Förvaltningsrättskipningen

Besvär över beslut i förvaltningsangelägenheter som har fattats av myndigheter under *landskapsregeringen* och som inte gäller skatt eller avgift, anförs hos *landskapsregeringen*. Beslut av kommunala myndigheter överklagas hos *Ålands förvaltningsdomstol*, om inte beslutet enligt rikslag skall överklagas hos någon annan myndighet. I landskapslag kan dock bestämmas att beslut av en kommunal myndighet i ärenden som hör till landskapets behörighet överklagas hos *landskapsregeringen*.

Besvär över lagligheten av *landskapsregeringens* beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. *Besvär över beslut som landskapsregeringen fattat i pensionsärenden anförs dock hos försäkringsdomstolen.* I *landskapsregeringens* beslut i utnämningsärenden får ändring inte sökas genom besvär.

Med avvikelse från vad som sägs i 1 och 2 mom. skall besvär över beslut som landskapsregeringen eller myndigheter under den har fattat med stöd av en överenskommelseförordning överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

27 §

Rikets lagstiftningsbehörighet

Riket har lagstiftningsbehörighet i fråga om

4) förhållandet till utländska makter med beaktande av stadgandena i 9 kap.,

18) kärnkraft, dock så att byggande, innehav och användning av anläggningar för utvinning av kärnkraft eller hantering eller förvaring av material i anslutning här till får ske i landskapet endast med landskapsstyrelsens samtycke,

28) befolkningsskyddet, dock så att beslut om förflyttning av i landskapet bosatta personer till en ort utanför landskapet kan fattas endast med landskapsstyrelsens samtycke,

40) televäsendet, dock så att tillstånd att utöva televerksamhet i landskapet får beviljas av en riksmyndighet endast med landskapsstyrelsens samtycke,

4) förhållandet till utländska makter med beaktande av *bestämmelserna* i 9 och 9 a kap.,

18) kärnkraft, dock så att byggande, innehav och användning av anläggningar för utvinning av kärnkraft eller hantering eller förvaring av material i anslutning här till får ske i landskapet endast med *landskapsregeringens* samtycke,

28) befolkningsskyddet, dock så att beslut om förflyttning av i landskapet bosatta personer till en ort utanför landskapet kan fattas endast med *landskapsregeringens* samtycke,

40) televäsendet, dock så att tillstånd att utöva televerksamhet i landskapet får beviljas av en riksmyndighet endast med *landskapsregeringens* samtycke,

30 §

Behörighet och förfarande i förvaltningsärenden

Förvaltningen i angelägenheter som faller inom rikets lagstiftningsbehörighet ankommer på riksmyndigheterna med iakttagande av följande:

7) beviljande av tillstånd för utlänningar eller utländska sammanslutningar att äga och besitta fast egendom i landskapet eller att idka näring där ankommer på landskapsstyrelsen, som innan ett sådant ärende avgörs skall inhämta utlåtande av behörig riksmyndighet,

8) de uppgifter som enligt lagstiftningen om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos människor och husdjur och lagstiftningen om förebyggande av införsel till landet av växt-

7) beviljande av tillstånd för utlänningar eller utländska sammanslutningar att äga och besitta fast egendom i landskapet eller att idka näring där ankommer på *landskapsregeringen*, som innan ett sådant ärende avgörs skall inhämta utlåtande av behörig riksmyndighet,

8) de uppgifter som enligt lagstiftningen om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos människor och husdjur och lagstiftningen om förebyggande av införsel till landet av växt-

Gällande lydelse

förstörare samt lagstiftningen om framställning och användning av gifter ankommer på en riksmyndighet, skall i landskapet skötas av landskapsstyrelsen eller av någon annan i landskapslag bestämd myndighet,

10) de uppgifter som i riket ankommer på konsumentklagonämnden handhas i landskapet av en särskild av landskapsstyrelsen tillsatt nämnd,

12) nya farleder för handelssjöfarten kan inrättas i landskapet endast med landskapsstyrelsens samtycke med beaktande av vad som stadgas i 62 §,

13) i ärenden som gäller tillstånd att med utländska fartyg idka handelssjöfart i landskapet eller mellan landskapet och det övriga Finland, skall samråd äga rum med landskapsstyrelsen,

14) vid handläggningen av frågor om fartbegränsningar för handelsfartyg i farleder inom landskapet samt i andra frågor om sjötrafiken som har särskild betydelse för landskapet, skall riksmyndigheterna samråda med landskapsstyrelsen,

15) frågor som gäller rätt att idka intern lufttrafik i landskapet ankommer på landskapsstyrelsen, dock så, att utlåtande av riksmyndigheterna skall inhämtas,

16) när en riksmyndighet handlägger sådana frågor rörande lufttrafiken som har särskild betydelse för landskapet, skall samråd äga rum med landskapsstyrelsen,

17) arkivalier härrörande från statsmyndigheter som är verksamma i landskapet får föras bort från landskapet endast efter samråd med landskapsstyrelsen,

18) beslut av Finlands Bank som kan väntas få särskild betydelse för landskapets näringsliv eller sysselsättningen i landskapet skall om möjligt fattas först efter samråd med landskapsstyrelsen,

19) landskapsstyrelsen har rätt att jämte statsrådet vara företräd vid förhandlingar med producenternas centralorganisationer om inkomsten för lantbrukare och fiskare och om styrningen av lantbruksproduktionen och fiskerinäringen,

20) innan beslut fattas om sådana ändringar i importskyddet för lantbruks- och fiskeriprodukter som särskilt kan beröra lantbrukspro-

Föreslagen lydelse

förstörare samt lagstiftningen om framställning och användning av gifter ankommer på en riksmyndighet skall i landskapet skötas av *landskapsregeringen* eller av någon annan i landskapslag bestämd myndighet,

10) de uppgifter som i riket ankommer på konsumentklagonämnden handhas i landskapet av en särskild av *landskapsregeringen* tillsatt nämnd,

12) nya farleder för handelssjöfarten kan inrättas i landskapet endast med *landskapsregeringens* samtycke med beaktande av vad som *bestäms* i 62 §,

13) i ärenden som gäller tillstånd att med utländska fartyg idka handelssjöfart i landskapet eller mellan landskapet och det övriga Finland, skall samråd äga rum med *landskapsregeringen*,

14) vid handläggningen av frågor om fartbegränsningar för handelsfartyg i farleder inom landskapet samt i andra frågor om sjötrafiken som har särskild betydelse för landskapet, skall riksmyndigheterna samråda med *landskapsregeringen*,

15) frågor som gäller rätt att idka intern lufttrafik i landskapet ankommer på *landskapsregeringen*, dock så, att utlåtande av riksmyndigheterna skall inhämtas,

16) när en riksmyndighet handlägger sådana frågor rörande lufttrafiken som har särskild betydelse för landskapet, skall samråd äga rum med *landskapsregeringen*,

17) arkivalier härrörande från statsmyndigheter som är verksamma i landskapet får föras bort från landskapet endast efter samråd med *landskapsregeringen*,

18) beslut av Finlands Bank som kan väntas få särskild betydelse för landskapets näringsliv eller sysselsättningen i landskapet skall om möjligt fattas först efter samråd med *landskapsregeringen*,

19) *landskapsregeringen* har rätt att jämte statsrådet vara företräd vid förhandlingar med producenternas centralorganisationer om inkomsten för lantbrukare och fiskare och om styrningen av lantbruksproduktionen och fiskerinäringen,

20) innan beslut fattas om sådana ändringar i importskyddet för lantbruks- och fiskeriprodukter som särskilt kan beröra lantbrukspro-

duktionen och fiskerinäringen i landskapet, skall landskapsstyrelsen höras,

21) utlåtande av landskapsstyrelsen skall inhämtas innan tillstånd beviljas till utövande av tillståndspliktig näring, om beviljandet ankommer på en riksmyndighet,

22) innan beslut fattas om indragning av en inrättning eller ett fast arbetsställe vid statens lokalförvaltning i landskapet skall landskapsstyrelsen höras,

31 §

Riksmyndigheternas skyldighet att bistå landskapsmyndigheterna

Riksmyndigheterna är skyldiga att inom gränserna för sin allmänna behörighet på begäran av landskapsstyrelsen bistå landskapsmyndigheterna vid skötseln av uppgifter som hör till självstyrelsen.

32 §

Överenskommelseförfordningar

Genom förordning och med landskapsstyrelsens samtycke kan uppgifter som hör till riksförvaltningen för viss tid eller tills vidare överföras på en landskapsmyndighet eller uppgifter som hör till landskapsförvaltningen överföras på en riksmyndighet (överenskommelseförfordning).

33 §

Inhämtande av landskapsstyrelsens utlåtande

Innan republikens president eller statsrådet utfärdar stadganden som uteslutande gäller landskapet eller som annars har särskild betydelse för landskapet, skall landskapsstyrelsens utlåtande i saken inhämtas. Detsamma gäller föreskrifter som meddelas av någon annan myndighet.

duktionen och fiskerinäringen i landskapet, skall *landskapsregeringen* höras,

21) utlåtande av *landskapsregeringen* skall inhämtas innan tillstånd beviljas till utövande av tillståndspliktig näring, om beviljandet ankommer på en riksmyndighet,

22) innan beslut fattas om indragning av en inrättning eller ett fast arbetsställe vid statens lokalförvaltning i landskapet skall *landskapsregeringen* höras,

31 §

Riksmyndigheternas skyldighet att bistå landskapsmyndigheterna

Riksmyndigheterna är skyldiga att inom gränserna för sin allmänna behörighet på begäran av *landskapsregeringen* bistå landskapsmyndigheterna vid skötseln av uppgifter som hör till självstyrelsen.

32 §

Överenskommelseförfordningar

Genom förordning och med *landskapsregeringens* samtycke kan uppgifter som hör till riksförvaltningen för viss tid eller tills vidare överföras på en landskapsmyndighet eller uppgifter som hör till landskapsförvaltningen överföras på en riksmyndighet (överenskommelseförfordning).

33 §

*Inhämtande av **landskapsregeringens** utlåtande*

Innan republikens president, statsrådet, ett ministerium eller någon annan myndighet utfärdar föreskrifter som uteslutande gäller landskapet eller som annars har särskild betydelse för landskapet, skall *landskapsregeringens* utlåtande i saken inhämtas.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

42 §

Statsanställdas språkkunskap

Angående den språkkunskap som krävs för statsanställda i landskapet stadgas med landskapsstyrelsens samtycke genom förordning.

42 §

Statsanställdas språkkunskap

Bestämmelser om den språkkunskap som krävs för statsanställda i landskapet utfärdas med landskapsregeringens samtycke genom förordning av statsrådet.

51 §

Särskilda bidrag

Framställning om bidrag skall göras av landskapsstyrelsen senast under året efter det kalenderår till vilket utgifterna hänför sig. Ärendet skall om möjligt avgöras inom sex månader efter framställningen.

Framställning om bidrag skall göras av *landskapsregeringen* senast under året efter det kalenderår till vilket utgifterna hänför sig. Ärendet skall om möjligt avgöras inom sex månader efter framställningen.

56 §

Ålandsdelegationens uppgifter

Delegationen ger på begäran utlåtanden till statsrådet och dess ministerier samt till landskapsstyrelsen och domstolar.

56 §

Ålandsdelegationens uppgifter

Delegationen ger på begäran utlåtanden till statsrådet och ministerierna samt till *landskapsregeringen* och domstolar.

9 kap.

Internationella fördrag

58 §

Förhandlingar om internationella fördrag

Landskapsstyrelsen kan hos behörig myndighet göra framställning om förhandlingar om fördrag med en främmande makt.

Landskapsstyrelsen skall underrättas om förhandlingar om ingående av fördrag med en främmande makt i fråga om angelägenheter som faller inom landskapets behörighet. Gäller sådana förhandlingar angelägenheter som annars kan ha särskild betydelse för landska-

9 kap.

Internationella förpliktelser

58 §

Förhandlingar om internationella förpliktelser

Landskapsregeringen kan hos behörig myndighet göra framställning om förhandlingar om fördrag *och andra internationella förpliktelser*.

Landskapsregeringen skall underrättas om förhandlingar angående fördrag *och andra internationella förpliktelser* i fråga om angelägenheter som faller inom landskapets behörighet. Gäller sådana förhandlingar angelägenheter som annars kan ha särskild betydelse för

pet, skall landskapsstyrelsen underrättas, om detta lämpligen kan ske. Landskapsstyrelsen skall, om särskilda skäl finns, ges tillfälle att delta i förhandlingar som avses här.

landskapet, skall *landskapsregeringen* underrättas, om detta lämpligen kan ske. *Landskapsregeringen* skall, om särskilda skäl finns, ges tillfälle att delta i förhandlingar som avses här.

59 §

59 §

*Ikraftträdande av internationella fördrag**Ikraftträdande av internationella **förpliktelser***

Om ett *internationellt* fördrag som Finland ingår innehåller en bestämmelse som står i strid med denna lag, blir bestämmelsen gällande i landet endast om därom stiftas en lag i den ordning 95 § 2 mom. grundlagen anger för lagförslag om ikraftträdande av en internationell förpliktelse som gäller grundlag och lagtinget ger sitt bifall till lagen med en majoritet om minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

Om ett fördrag *eller någon annan internationell förpliktelse* som Finland ingår innehåller en bestämmelse i en fråga som enligt denna lag faller inom landets behörighet, *träder bestämmelsen i kraft i landet endast om lagtinget ger sitt bifall till den författning genom vilken bestämmelsen sätts i kraft.*

Om ett fördrag innehåller en bestämmelse i en fråga som enligt denna lag faller inom landets behörighet, skall lagtinget för att bestämmelsen skall bli gällande i landet ge sitt bifall till den författning genom vilken bestämmelsen sätts i kraft.

Står bestämmelsen i strid med denna lag, *träder den i kraft i landet endast om lagtinget ger sitt bifall med ett beslut som fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna och lagförslaget om ikraftträdande av förpliktelsen antas av riksdagen i den ordning 95 § 2 mom. grundlagen anger för lagförslag om ikraftträdande av en internationell förpliktelse som gäller grundlagen. Gäller bestämmelsen endast det språk på vilket landets myndigheterna skall stå i förbindelse med utlänningar eller utländska myndigheter, behandlas lagförslaget dock i vanlig lagstiftningsordning i riksdagen.*

Lagtinget kan bemyndiga landskapsstyrelsen att ge bifall som avses i 2 mom.

Lagtinget kan bemyndiga *landskapsregeringen* att ge bifall som avses i 1 mom.

9 a kap.

Ärenden som gäller Europeiska unionen

59 a §

59 a §

*Beredningen av ärenden som gäller Europeiska unionen**Beredning av **nationella ställningstaganden***

Landskapsstyrelsen skall underrättas om ärenden som bereds inom Europeiska unionens institutioner, om saken faller inom landets behörighet eller annars kan ha särskild

Landskapsregeringen har rätt att delta i beredningen vid statsrådet av Finlands ställningstaganden till beslut som fattas inom Europeiska unionen, om beslutanderätten annars

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

betydelse för landskapet.

enligt denna lag skulle höra till landskapets behörighet eller om saken på något annat sätt kan ha särskild betydelse för landskapet. För den händelse landskapets och rikets ståndpunkter i frågor som enligt denna lag hör till landskapets behörighet inte kan samordnas, skall landskapets ståndpunkt på begäran av landskapsregeringen delges när Finlands ställningstaganden presenteras i Europeiska unionens institutioner.

Landskapsstyrelsen har rätt att delta när de ärenden som avses i 1 mom. bereds vid statsrådet.

Om det beslut som skall fattas inom Europeiska unionen helt eller delvis gäller tillämpning av Europeiska gemenskapens gemensamma politik på Åland, formulerar landskapsregeringen innehållet i Finlands ställningstagande till den del saken enligt denna lag annars skulle höra till landskapets behörighet.

(Se 59 b §)

Landskapsregeringen skall underrättas om beredningen inom Europeiska unionen av de ärenden som avses i 1 mom. Landskapsregeringen skall också på begäran ges tillfälle att delta i Finlands delegations arbete när frågor som enligt denna lag hör till landskapets behörighet bereds inom Europeiska unionen.

59 b §

59 b §

Tillämpning av Europeiska gemenskapens gemensamma politik

Genomförande av beslut som har fattats inom Europeiska unionen

Landskapsstyrelsen formulerar, till den del ärendet faller inom landskapets behörighet, Finlands nationella ställningstagande vid tillämpningen av Europeiska gemenskapens gemensamma politik på Åland.

När åtgärder vidtas i Finland med anledning av beslut som har fattats inom Europeiska unionen är lagstiftnings- och förvaltningsbehörigheten fördelad mellan landskapet och riket på det sätt som följer av denna lag.

Landskapsmyndigheterna och riksmyndigheterna skall samråda, om de åtgärder de kommer att vidta är beroende av varandra. Om endast en åtgärd kan vidtas av medlemsstaten i ett ärende där både landskapet och riket har förvaltningsbehörighet enligt denna lag, fattas beslutet om åtgärden av riksmyndigheten. Beslutet skall fattas efter samråd med landskapsmyndigheten så att samförstånd eftersträvas och landskapsmyndighetens ståndpunkter så långt som möjligt blir beaktade. Är landskapsmyndigheten och riksmyndigheten inte överens om vilka åtgärder som bör vidtas

i en fråga som avses i detta moment, kan en rekommendation till avgörande begäras av Ålandsdelegationen.

Får medlemsstaterna enligt gemenskapsrätten i något fall där både landskapet och riket har behörighet utse endast en förvaltningsmyndighet, utser riket denna myndighet. När denna myndighet fattar ett beslut som annars skulle höra till landskapets behörighet, skall beslutet fattas i enlighet med landskapsregeringens ståndpunkt.

Landskapsregeringen har rätt att stå i kontakt med Europeiska gemenskapernas kommission i ärenden som hör till landskapets behörighet och som gäller verkställighet i landskapet av beslut som har fattats inom Europeiska unionen. Landskapsregeringen och statsrådet kommer närmare överens om hur statsrådet skall informeras om sådana kontakter.

59 c §

Ställningstaganden som gäller fördragsbrott

Landskapsregeringen bereder tillsammans med riksmyndigheterna innehållet i Finlands svar på ställningstaganden av Europeiska gemenskapernas kommission angående brister vid fullgörandet av medlemsstatens skyldigheter till den del fullgörandet hör till landskapets behörighet samt Finlands ställningstaganden som i ett sådant ärende framförs vid Europeiska gemenskapernas domstol.

59 c §

Europeiska gemenskapens regionkommitté

Till en av Finlands representanter i Europeiska gemenskapens regionkommitté skall föreslås en kandidat som landskapsstyrelsen utser.

59 d §

Europeiska gemenskapens regionkommitté

Till en av Finlands representanter i Europeiska gemenskapens regionkommitté skall föreslås en kandidat som *landskapsregeringen* utser.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

60 §

Lagenligheten av landskapsförordningar samt behörighetskonflikter

Uppstår meningsskiljaktighet angående en landskaps- eller riksmyndighets behörighet att vidta en viss förvaltningsåtgärd, avgörs frågan på framställning av landskapsstyrelsen eller riksmyndigheten av högsta domstolen, sedan utlåtande har inhämtats av myndigheten i fråga och Ålandsdelegationen.

Uppstår meningsskiljaktighet angående en landskaps- eller riksmyndighets behörighet att vidta en viss förvaltningsåtgärd, avgörs frågan på framställning av *landskapsregeringen* eller riksmyndigheten av högsta domstolen, sedan utlåtande har inhämtats av myndigheten i fråga och Ålandsdelegationen.

60 b §

Tjänsteåtal

(se gällande 76 §)

Åtal mot lantrådet och ledamöter av landskapsregeringen för tjänstefel väcks vid Åbo hovrätt.

61 §

Statens mark och byggnader

Om tillhandahållande av mark enligt 1 mom. och om övertagande av mark och annan egendom enligt 2 mom. skall respektive ministerium och landskapsstyrelsen överenskomma.

Om tillhandahållande av mark enligt 1 mom. och om övertagande av mark och annan egendom enligt 2 mom. skall respektive ministerium och *landskapsregeringen* överenskomma.

72 §

Hembygdsrätt

Den som när denna lag träder i kraft har sitt egentliga bo och hemvist i landskapet har rätt att på ansökan hos landskapsstyrelsen erhålla hembygdsrätt i enlighet med den äldre lagens stadganden därom.

Den som när denna lag träder i kraft har sitt egentliga bo och hemvist i landskapet har rätt att på ansökan hos *landskapsregeringen* erhålla hembygdsrätt i enlighet med den äldre lagens *bestämmelser* därom.

76 §

Tjänsteåtal

Vad som i den äldre lagen stadgas om tjäns-

(upphävs)

teåtal mot lantrådet, ledamöter och föredragande vid landskapsstyrelsen samt andra tjänstemän vid landskapsförvaltningen skall gälla till dess annorlunda stadgas genom förordning.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Vad som i andra lagar och författningar sägs om Ålands landskapsstyrelse skall efter ikraftträdandet avse Ålands landskapsregering.
